bibban

FINLANDS SVENSKA BIBLIOTEKSFÖRENINGS MEDLEMSTIDNING NR 1/2014

GRANT IT!

EBLIDA

©: concept Gerald Leitner & design gruenberg4.at

Innehåll

4. Notiser
6. En buss kommer lastad med fantasi
8. Bibliotekens samverkan med daghem och förskolor
10. The happiest place on earth
11. Seminariet Vilda idéer gav nytta och nöje
14. På utbyte i Kajsahuset
17. Runebergsveckan ger inspiration
19. Notiser forts.
22. Starka bibliotek, starka samhällen
26. En bok för Umeå
27. Hedersmedlem 2013
28. Makeover biblioteket

Ordföranden har ordet

Då den offentliga ekonomin är ansträngd påverkas naturligtvis även biblioteken. Nu föreligger sparkrav inom många kommuner, men även på statligt håll, vilket också har stora verkningar på universitet och yrkeshögskolor.

I spartider är risken stor att kortsiktiga sparåtgärder får långsiktiga effekter som senare inte kan repareras. Ett aktuellt exempel på detta är Brages pressarkiv, där en långvarig, unik, välfungerande viktig verksamhet hotar att upphöra helt på grund av en stor minskning i ett förhållandevis litet statsunderstöd.

Nu diskuteras och testas även självbetjäningsbibliotek på olika håll i landet. En ökad tillgänglighet för bibliotekens samlingar är en positiv sak. Men det är viktigt att komma ihåg att ett bibliotek är så mycket mera än en boksamling. Böckerna och de andra medierna som finns på biblioteket utgör ett professionellt utvalt material för att möta kundernas behov. Tack vare katalogisering och innehållsbeskrivning kan rätt material hittas effektivt.

En kunnig och engagerad personal är vid sidan om tillräckliga medel för materialanskaffning en förutsättning för välfungerande bibliotek med ändamålsenliga samlingar. Förutom att utveckla samlingarna skall personalen även kunna handleda kunderna att hitta den information som de behöver, men också kunna inspirera och överraska kunden att läsa sådant som hen inte visste att hen sökte efter. Att biblioteksspersonalen håller sig ajour med verkligheten är avgörande för att biblioteken skall kunna fullgöra sitt uppdrag att i enlighet med biblioteklagen främja befolkningens lika möjligheter till bildning, litterära och konstnärliga intressen samt fortlöpande utveckling av kunskaper och färdigheter.

Då budgeter ses över för att hitta möjligheter till inbesparingar är det lätt hänt att man minskar på personalens möjligheter till fortbildning. Detta är en farlig väg att gå i ett läge där biblioteken behöver utveckla nya sätt att fungera. Om personalen inte har möjlighet att delta i kurser, utvecklas och få nya idéer hotar verksamheten gå i gamla hjulspår och på sikt förlora sin relevans för kommuninvånarna respektive högskolornas studerande och personal.

För att biblioteken skall kunna utvecklas är en positiv inställning till fortgående utveckling och förändring hos biblioteksspersonalen av yttersta vikt. I en så föränderlig bransch som vår bör man ständigt vara villig att lära sig nytt. Det lönar sig att ha ett öppet sinnelag och beredskap att hitta nya lösningar och överge föråldrade arbetsmetoder. Detta är ett gemensamt ansvar för oss alla. För att personalen skall ha motivation och ork till en kontinuerlig utveckling

Christian Nelson,
ordförande för FSBF

behövs förstås även arbetsgivarens stöd. Det är viktigt med en utvecklingsinriktad atmosfär på arbetsplatsen. Möjlighet till fortbildning och kompetensutveckling är en viktig del i detta. En ständigt föränderlig arbetsmiljö ställer också stora krav på förmän och chefer att dels kunna inspirera till utveckling, men också en förmåga att förmedla trygghet och en känsla av att man vet vart man är på väg.

Att vara medlem i biblioteksföreningen är ett ypperligt sätt att både följa med och kunna påverka vad som händer i branschen. Genom att delta i föreningens evenemang kan man få nya idéer och inspiration och knyta nya kontakter. Deltag gärna aktivt i föreningens verksamhet och kom med idéer på vad föreningen kunde lyfta fram i sin verksamhet. Vi ses på föreningsevenemangen!

Bibban
är Finlands svenska biblioteksförenings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. Bibban publiceras även på www.fsbf.fi. Redaktionens e-postadress är bibban@fsbf.fi.
Chefredaktörer
Mikaela Byskata-Ahlskog (nr. 1)
Monica Borg-Sunabacka (nr. 2)
Lisa Nylund (nr. 3)
Ansvarig utgivare
Christian Nelson (ordf.)
ISSN
1459-5044
Layout
Mattias Wikström/Tigerbyte
Tryckeri
Forsberg, Jakobstad
Annonser
Vill du annonsera i Bibban? Hör i så fall av dig till bibban@fsbf.fi.
Annonspriser:
Helsida (bakpärm) 350,00 €
Helsida (inlaga) 300,00 €
Halvsida 200,00 €
Fjärdedelssida 150,00 €
Material
Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till bibban@fsbf.fi.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

FSBF 2014
Styrelsen
Christian Nelson
ordförande, bibliotekarie, Tritonia
christian.nelson@fsbf.fi
Tel. 044 761 2674
Byskata-Ahlskog, Mikaela (ÖS)
mbyskata@gmail.com
Borg-Sunabacka, Monica (ÖS)
Avdelningschef,
Stadsbiblioteket i Jakobstad
monica.borg-sunabacka@jakobstad.fi
Johansson, Isabel (ÖS)
Kassör
biblioteksekreterare,Tritonia
isabel.johansson@tritonia.fi
Höglund, Eva
Sekreterare
Bibliotekarie,
Åbo Akademis bibliotek
eva.hoglund@abo.fi
Muurinen, Lisbet (SFS)
Vice ordförande
Informatiker, Vanda stadsbibliotek
lisbet.muurinen@vantaa.fi
Andersson, Helena (SFS)
Ansvarig för medlemsregistret
Servicechef,
Esbo stadsbibliotek
helena.andersson@espoo.fi
Suppleanter
Nylund, Lisa (su/Muurinen)
Barnbibliotekarie,
Raseborgs stadsbibliotek
lisa.nylund@raseborg.fi
Tirkkonen, Jolanda (su/Höglund)
Bibliotekarie,
Pargas stadsbibliotek
jolanda.tirkkonen@pargas.fi
Ginström, Martin (su/Andersson)
Bibliotekarie,
Svenska litteratursällskapets bibliotek
martin.ginstrom@sls.fi
Sandström, Marina (su/Borg-Sunabacka)
Bibliotekschef,
Vörå kommunbibliotek
marina.sandstrom@vora.fi
Seitamaa-Svenns, Sari (su/Johansson)
Bibliotekschef,
Korsholms kommunbibliotek
sari.seitamaa-svenns@korsholm.fi
Sågfors, Lena (su/Byskata-Ahlskog)
Pedagogisk informatiker,
Vasa stadsbibliotek – landskapsbibliotek
lena.sagfors@vaasa.fi
Södra Finlands sektion (SFS)
Ordförande: Lisbet Muurinen
Sekreterare: Helena Andersson
Österbottniska sektionen (ÖS)
Ordförande: Monica Borg-Sunabacka
Sekreterare: Isabel Johansson
Medlemsavgift
Ordinarie medlem 25 €
Studerande, arbetslösa, pensionärer, moderskaps- och vårdlediga 10 €
IBAN: FI1280001270200513
BIC: DABAFIHH
Referensnummer: 3005015
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.
Adressändringar
Meddelas per e-post till Helena Andersson, medlem@fsbf.fi
Webbplats
www.fsbf.fi

NYA I STYRELSEN

Martin Ginström

Jag heter Martin Ginström och är ny suppleant i FSBF:s styrelse. Jag jobbar som bibliotekarie vid Svenska litteratursällskapets bibliotek. Ursprungligen är jag etnolog från Åbo Akademi och arbetade hela 1990-talet inom museibranschen, på Folkkultursarkivet och i diverse forskningsprojekt. I ett skede var jag visst en sväng i Sverige också. Humanister har sina öden. Till SLS kom jag för drygt tio år sedan och tog i det sammanhanget en examen i informationsvetenskap vid Åbo Akademis

öppna universitet. Det är en utbildning som jag brukar rekommendera för alla som vill höra på. Arbetet på SLS bibliotek är intressant och omväxlande. Vi är ett litet vetenskapligt specialbibliotek med inriktning på den finlandssvenska kulturen och på bokhistoria, och med bara två anställda får man göra det mesta från bokinköp och tidningsprenumerationer till informationsservice och annan kundtjänst. Speciellt uppskattar jag möjligheten att syssla också med riktigt gammal litteratur som i dagens biblioteksvärld lätt glöms bort.

Eva Höglund

Jag har jobbat med biblioteksuppgifter sedan år 2006, först vid Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi och senare vid Åbo Akademis bibliotek. Jag är bibliotekarie i Biocitys bibliotek som i första hand betjänar studerande, forskare och personal vid de biovetenskapliga ämnena vid ÅA. Utöver detta ger jag användarutbildning vid ÅAB, skriver i bibliotekets blogg och koordinerar bibliotekets fokusgruppundersökningar. Bland mina kommande utmaningar finns skapandet av LibGuides för biovetarna samt det ökande intresset för bibliometriska analyser.

Böcker och bibliotek hör till mina första barndomsminnen. Besöken till Åbo stadsbibliotek resulterade alltid i många kassar låneböcker som släpades hem. I timtal kunde jag isolera mig och

drömma mig bort till andra länder, världar, liv. Jag började tidigt skriva egna berättelser och har vid olika tillfällen fungerat som koordinator för ordverkstäder och redaktör för antologier. Jag är fortfarande en aktiv biblioteksbesökare, både i Åbo och på andra orter, där jag av nyfikenhet brukar besöka bibliotek som jag passerar. Läsning och motion hör till mina främsta fritidssysselsättningar. Och tack vare mina barn har jag fått uppleva barnböckernas magiska värld på nytt!

Mitt nya uppdrag som sekreterare i FSBF:s styrelse ser jag som mycket intressant, roligt och lärorikt. Jag är också med i föreningens PR-utskott.

Sari Seitamaa-Svenns

Jag heter Sari Seitamaa-Svenns och är ny suppleant i styrelsen. I höstas bytte jag från att ha arbetat som bibliotekarie och samlingskoordinator i den vetenskapliga biblioteksvärlden till det kommunala då jag efterträdde Ulla Sweins-Haustein som Korsholms nya bibliotekschef.

Min yrkeskarriär började i slutet av 1990-talet som biblioteksassistent på deltid vid Österbottens högskolas bibliotek i Vasa, en biblioteksenhet tillhörande Åbo Akademi. Året innan hade jag blivit färdig magister från Uleåborg universitet, med huvudämnet biblioteksvetenskap och informatik. Deltid passade utmärkt mig som hade två små flickor.

Mitt bibliotek sammanslogs

med två andra högskolebibliotek i Vasa då Tritonia grundades 2001. Tur att jag var vårdledig med yngsta dottern, så slapp jag flytten den gången.

Från Tritonia-tiden minns jag med saknad de olika planeringsgrupperna jag fick vara med i och bäst kommer jag ihåg, säkerligen som alla andra på Tritonia, då Novias och Vasa yrkeshögskolas tekniska yrkeshögskolebibliotek flyttade in till Universitetsstranden vintern 2009. Inför sammanslagningen med två yrkeshögskolors bibliotek var planeringsarbetet i full gång flera år innan den egentliga flytten; utrymmesbehovet skulle kartläggas, böcker och tidskrifter skulle gallras och en flyttplan skulle bearbetas. Allt gick bra: 850 hm böcker flyttades och radades upp på hyllorna på en vecka. Samlingsarbetet har minsann inte varit långrandigt!

Mycket nytt har jag ännu att lära mig som relativt ny chef men första budgeten och statistiken är avklarad.

Jag skulle gärna läsa mera nordiska deckare men på fritiden skjutsar jag ofta döttrarna till deras hobbyer och mellan varven försöker jag ta itu med min stickning. Men det finns alltid tid åt att bläddra i handarbetsböcker…

Marina Sandström

Jag heter Marina Sandström och är ny suppleant i styrelsen. Jag är född och uppvuxen i Pedersöre men bor just nu i Vasa. Sedan

hösten 2013 jobbar jag som bibliotekschef vid Vörå Kommunbibliotek.

Min första riktiga kontakt med biblioteksarbetet fick jag under studietiden och min biblioteksspraktik vid Åbo stadsbibliotek. Jag trivdes väldigt bra och insåg snabbt att ett biblioteksjobb är något för mig.

Efter mina studier vid Åbo Akademi har jag bl.a. vikarierat vid Stadsbiblioteket i Jakobstad och Vasa stadsbibliotek, men har nu landat vid Vörå kommunbibliotek. Även om jag inte ännu hunnit jobba så många år har jag prövat på olika områden inom biblioteksvärlden och trivs verkligen med den mångsidighet som finns inom biblioteksarbetet.

Jag hoppas och tror på en intressant och givande tid i den nya styrelsen.

Lisa Nylund

Mitt bokintresse tog sin början

i späd ålder och jag var en flitig besökare både i bokbussen, som stannade hos grannen, och i biblioteket som fanns lämpligt beläget i skolbyggnaden. Hemma brukade jag lasta dockvagnen full med bilderböcker och köra runt i huset och låna ut böcker till dockorna. Många år senare, när det var dags att välja bana i livet, sökte jag mig till litteraturvetenskapen vid ÅA. Efter ett par år som flummig humanist och ett par sommarjobb på bibliotek bestämde jag mig för att göra mig anställningsbar genom att studera informa-

tionsförvaltning och bli behörig bibliotekarie. Det har jag aldrig ångrat. Jag gjorde min praktik vid Ekenäs bibliotek, där jag sedan fick anställning. Intresse för barnkultur fick jag när jag jobbade som ordverkstadsledare och lägerledare vid sidan av studierna. Jag var också praktikant på Sydkustens landskapsförbund, vilket var mycket inspirerande. Fram till dess hade jag egentligen inte tänkt mig att jobba med barn, men jag märkte att det är det roligaste som finns. Sedan 2012 arbetar jag som barn- och ungdomsbibliotekarie vid Ekenäs bibliotek, Raseborg. Också föreningsintresset vaknade under studietiden, då jag var engagerad i den ena föreningen efter den andra och lärde mig minst lika mycket i den världen som i de egentliga studierna. Efter ett par års paus från föreningslivet ser jag nu fram emot att få engagera mig i denna viktiga förening.

Helena Andersson

Jag heter Helena Andersson och är ny i styrelsen. Jag har jobbat på bibliotek i över 20 år. Först i Kyrkslätts kommunbibliotek och sedan i Esbo, på Äppelbiblioteket. Där jobbade jag 10 år som pedagogisk informatiker. Efter att ha varit i kundservicen så länge tyckte jag det var dags att prova på nya utmaningar och bli chef. Jag jobbar nu som servicechef på Hagalunds bibliotek i Esbo sedan ett och ett halvt år sedan med ansvar för att vi har personal och att servicen fungerar.

Jobbet är intressant och dels utmanande då så stora förändringar i biblioteksvärlden sker hela tiden. ”Ljudet” har kommit till biblioteket för att stanna och det medför förändringar för både personal och kunder. Nya kundgrupper kommer till biblioteken då vi tagit i bruk vår ”Paja”, vår verkstad samt också börjat med musikverkstäder.

Det har varit lättare att motivera personalen till dessa förändringar än det har varit för alla våra kunder att förstå dem. Frivilligverksamhet samt självservice i öppethållningstiderna är två stora förändringar som är på kommande i biblioteken, som ett komplement till de nuvarande öppethållningstiderna och verksamheten.

Jag har alltid gillat bibliotek och serviceyrket. Mitt nuvarande jobb ger bara en tilläggsdimension till det och jag trivs med det.

Låna tio gånger – simma en gång

I Jakobstad erbjuds låntagare under 16 år ett bibliotekspass. Intresset har varit stort och glä-

TERESE BAST

der både barn och föräldrar, i synnerhet när de hör att de mot ett fullstämplat pass får en fribiljett till simhallen. Varje lånetillfälle ger en stämpel. Bibliotekspasset är ett samarbete med Idrottsbyrån som sponsrar fribiljetterna. Samtidigt förenas två goda saker: att läsa och röra på sig.

Den goda idén har vi fått på barnbiblioteksdagen i Österbotten från Laihela och Vasa bibliotek.

Kolla hur man i Sverige ser på vikten av läsning och rörelse bland barn och unga: se Regeringskansliets magasin LEK LÄS LUST! **MBS**

”I timtal kunde jag isolera mig och drömma mig bort till andra länder, världar, liv”

FSBF:s årskonferens 2014

Årskonferensen med temat Seniorer hålls i år i samband med regionsförvaltningens finlandssvenska biblioteksdag i Åbo. Välkommen till Åbo 17–18.9 2014!

Årets biblioteksgärning

Vi efterlyser årets biblioteksgärning! Nominera och motivera. Skicka ditt förslag till FSBF:s vice ordförande Lisbet Muurinen (lisbet.muurinen@vantaa.fi) med förslag senast fredag 15.8.2014.

EMILIA PEKKANEN

Malin Hollmén

En buss kommer lastad med fantasi

Varannan måndag är speciell i Södra Paipis skola i Sibbo. Då kommer bokbussen. Oberoende av väder och vind rullar bussen fram längs de smala byvägarna och upp för den långa backen som leder fram till skolhuset. Där står eleverna redan och väntar, ivriga att få låna böcker, serietidningar och filmer. Snart kan eleverna och deras lärare också låna någonting helt annat på bussen, nämligen fantasikappsäckar.

Sibbo bibliotek deltar tillsammans med tre byskolor i det nationella projektet Läslust. Inom ramen för projektet skapar biblioteket och skolorna nio kappsäckar fyllda med material som ska kittla elevernas fantasi och locka fram lusten att läsa, skriva och berätta. Kappsäckarna kan klasserna i byskolorna låna från bokbussen och behålla en månad eller en termin, allt beroende på hur länge man vill jobba med innehållet.

Idén till kappsäckarna fick vi bland annat från Sydkustens landskapsförbunds ambulerande ordkonstutställning Ordboet. Också i våra kappsäckar är ordkonsten viktig – innehållet ska inspirera lärarna att jobba med språket på ett annorlunda och kanske mera lustfyllt sätt.

I Sibbo finns sex svenska byskolor, av vilka tre nu deltar i projektet Läslusts pilotske-

de tillsammans med biblioteket. Senare ska också de övriga skolorna kunna låna fantasikappsäckarna. För att alla klasser i de tre pilotskolorna nu ska kunna testa kappsäckarna skapar vi nio stycken. Byskolorna har sammansatta klasser så vi skapar tre kappsäckar för årskurs 1–2, tre för årskurs 3–4 och tre för årskurs 5–6.

Det gemensamma temat för kappsäckarna är resor. I årskurs 1–2 får eleverna göra fantasiresor i den egna närmiljön (en kappsäck), rymden (en kappsäck) och sagans värld (en kappsäck). I årskurs 3–4 går resorna till tre olika världsdelar och i årskurs 5–6 reser eleverna i tiden till tre spännande epoker.

Materialet i kappsäcken bestäms förstås i hög grad av temat. När resan exempelvis i årskurs 3–4 går till Afrika innehåller kappsäcken brädspelet Afrikas stjärna, trummor, afrikanska tyger och föremål, broschyrer och vykort från afrikanska länder, afrikanska sagor, afrikansk musik med mera. I kappsäckarna för årskurs 3–4 fokuserar vi på läsning och alla tre kappsäckar ska därför innehålla tips på böcker för högläsning och egen läsning samt många övningar och uppgifter som klassen kan jobba med för att öka läslusten.

Just konkreta uppgifter och övningar som lärarna kan välja och vraka bland är kanske det allra viktigaste i fantasikappsäckarna. Här har vi fått många idéer av den svenska barnboksförfattaren Kerstin Lundberg Hahn. Hon har förutom barnböcker skrivit handboken ”Berättarverkstad med barn”, där hon delar med sig av hur hon jobbar med grupper och klasser för att få igång berättandet och skapa gemensamma berättelser. I höstas bjöd vi in henne till Sibbo, där hon ledde både en fortbildningsdag öppen för lärare och biblioteksspersonal och en verkstad riktad särskilt till oss som deltar i Läslustprojektet.

Att ordna berättarverkstäder i klassen blir aktuellt särskilt i årskurs 1–2, där fantasikappsäckarna fokuserar på det muntliga berättandet. Kerstin Lundberg Hahn hade också många bra exempel på hur man får elever att komma igång med skrivandet, som är i fokus i årskurs 5–6.

Byskolorna i Sibbo ligger alla rätt så långt från de två biblioteken. Det betyder att klasserna sällan eller aldrig besöker biblioteken. Ett viktigt delmål med projektet är därför att stärka kontakten mellan byskolorna och biblioteken och då utnyttjar vi den förenande länken: bokbussen. Vi strävar också efter att alla de klasser som lånar fantasikappsäckar ska besöka biblioteket en gång och få besök från biblioteket, kanske i form av bokprat. Redan nu har lärare, rektorer och biblioteksspersonal träffats så många gånger att vi har lärt känna varandra väl.

Familjerna involveras också. Föräldrarna har fått höra om projektet på föräldramöten och i kappsäckarna ska det finnas uppgifter som aktiverar hemmet. Kanske blir föräldrarna inbjudna att högläsa för barnen i klassen eller kanske får de tillsammans med barnet leta fram ett kärt föremål som kan sätta igång en berättelse. När klassen har jobbat färdigt med kappsäcken ska det finnas något att visa upp för föräldrarna: kanske en egen sagobok, kanske ett dekorerat klassrum, kanske en kort film där det egna barnet stått framför eller bakom kameran.

EMILIA PEKKANEN

▲ Ny produkt i bokbussen: kappsäckar som ska locka till läslust

◀ Snart kan de låna fantasikappsäckar! Elever och lärare i Södra Paipis skola i Sibbo: rektor **Per-Inge Nordström,** läraren **Fredrik Lång** samt **Sandra Jensen, Björg Birgisdottir, Wilma Byman** och **Santeri Mattson**

▼ Bokbussens personal: Chauffören **Roland Bergholm** och biblioteksfunktionär **Erica Skogster**

EMILIA PEKKANEN

Läslust (Lukuinto)

- Ett nationellt program som finansieras av Undervisnings- och kulturministeriet och som genomförs av Uleåborgs universitet under åren 2012–2015.
- Mål: Att stärka barns och ungas intresse för och förmåga till mångsidigt läsande samt att främja deras användning av olika slags texter och medieinnehåll.
- Bygger på samarbete mellan barnen, föräldrarna, biblioteken och skolorna.
- Pilotskedet genomförs under åren 2013–2014.
- Piloterna är skol- och bibliotekspar som valdes hösten 2012. Av 100 ansökningar valdes 33, bland dem Sibbos.
- Sibbo bibliotek deltar tillsammans med tre byskolor: Södra Paipis skola, Norra Paipis skola och Boxby skola.
- Alla piloter har ett eget projekt som de genomför under Läslustperioden.
- Piloterna får delta i fortbildning, där de får träffa experter och andra piloter som de kan utväxla idéer med.
- Piloterna dokumenterar sitt jobb. Tanken är att lyckade projekt ska fungera som modeller för andra skolor och bibliotek som vill samarbeta för att förstärka barns läslust och läsförmåga.

Melina Aremaa

BIBLIOTEKENS SAMVERKAN med daghem och förskolor

Utdrag ur skribentens pro gradu-avhandling

Ganska ofta kan man läsa diskussioner om samarbete mellan bibliotek och skolor, men mer sällan diskuteras bibliotekens samarbete med daghem och förskolor. Ordet samarbete är dessutom enligt min uppfattning en aning vilseledande i detta sammanhang, när man med detta samarbete oftast avser de tjänster och olika serviceformer som biblioteken erbjuder skolor eller förskolor och daghem. Jag har jobbat i dryga sju år som ansvarig bibliotekarie över skol- och daghemssamarbetet i Borgå stadsbibliotek och som avslutning på mina pedagogie magisterstudier i barnpedagogik valde jag att skriva en pro gradu-avhandling med titeln ”Bibliotekens samverkan med daghem och förskola – Pedagogers uppfattningar om nuläget samt visioner om utveckling av samarbetet i Borgå” (Åbo Akademi, 2013).

Utgångspunkten i avhandlingen är att bibliotek, daghem och förskolor har gemensamma övergripande mål med sin verksamhet. Alla dessa institutioner strävar till att främja människors utveckling och lärande. I dessa institutioners olika styrdokument framhävs dessutom konstens, litteraturens och kulturens betydelse för individens bildning och utveckling. Det slutgiltiga målet kan sägas vara att förbättra samhället och världen. Därför är samverkan och förhoppningsvis också samarbete mellan dessa ändamålsenligt och viktigt. Dessutom uppmanar Undervisnings- och kulturministeriet biblioteken att etablera och utveckla sitt samarbete med olika instanser, varför denna avhandling kändes relevant.

Landskapsbibliotekens samverkan med daghem och förskolor

Avhandlingen koncentrerar sig inte enbart på Borgå utan med finns också en enkätundersökning om hurdan samverkan landskapsbiblioteken i Finland idkar med daghem och förskolor. 79 % av landskapsbiblioteken svarade på enkätundersökningen. Det visade sig att de flesta landskapsbibliotek i Finland erbjuder mycket traditionsenlig service för daghem och förskolor. Detta innefattar sagostunder, användarutbilning för förskolebarn samt även dockteaterföreställningar i många bibliotek. Därtill plockar alla landskapsbibliotek ihop temapaket till daghem och förskolor på begäran. Enstaka bibliotek uppgav dessutom att de ordnar film- och teaterföreställningar samt konserter för barn under skolåldern, dit även daghems- och förskolegrupper är välkomna. 27 % av landskapsbiblioteken nämnde att de besöker öppna dagvårdsenheter, familjedagvårdare eller föräldramöten i daghem för att berätta om bibliotekets tjänster, böcker och läsningens betydelse. Några bibliotek nämnde att de har färdiga temaboklistor uppgjorda specifikt för daghem och förskolor, att de har skapat webbinnehåll som riktar sig till förskolebarn och att de ordnat bokprat i daghem.

TOMI AREMAA

▲ **Melina Aremaa,** bibliotekarie, pedagogie magister

Men endel landskapsbibliotek har satsat lite mera än så på verkligt samarbete med daghem och förskolor. Till exempel har Tammerfors stadsbibliotek tillsammans med barnträdgårdslärare planerat ett spel som verktyg för mediefostran som riktar sig till förskolebarn. Spelet ”Kirjatin mediamatka” finns tillgängligt på bibliotekets webbsida och den används som en del av den mediefostran som biblioteket erbjuder förskolegrupper. Seinäjoki stadsbibliotek har också satsat på ett mera genuint samarbete med daghem och förskolor, bl.a. i form av gemensamt dockteaterprojekt. Seinäjoki stadsbibliotek hör också till en av de

fyra landskapsbibliotek som uppgav att de har en skriftlig samarbetsplan med dagvård och/eller förskola inom sitt verksamhetsområde.

Alla landskapsbibliotek som deltog i undersökningen ansåg att samarbetet med daghem och förskolor är mycket viktigt och 80 % uppgav att de aktivt försöker utveckla detta samarbete.

Samarbetet i Borgå

Syftet med avhandlingen var att hitta utvecklingsmöjligheter för Borgå stadsbiblioteks samarbete med daghem och förskolor så att detta samarbete stöder barns lärande samt strävar till att förverkliga de målsättningar som både biblioteket och daghemmen samt förskolorna har för sin verksamhet.

Borgå stadsbibliotek har hittills erbjudit daghem och förskolor liknande service och verksamhet som de övriga landskapsbiblioteken, dvs. användarutbilning för förskolebarn, sagostunder, föreläsningar och informationstillfällen för bl.a. daghemspersonal och föräldrar samt plockat ihop temapaket på begäran. Sagostundsverksamheten som riktar sig till daghem och förskolor har dock utformats på ett lite mera speciellt sätt i Borgå. Sedan år 2007 har det ordnats temasagoveckor två gånger per verksamhetsår på huvudbibliotekets barn- och ungdomsavdelning. Förutom att alla stadens daghem och förskolor har fått inbjudan till sagoveckorna, har även församlingens dagklubbar och skolornas eftisverksamhet fått inbjudan. Under temasagoveckan läser barn- och ungdomsavdelningens personal sagor från morgon till eftermiddag för grupper som bokat tid på förhand. Till saken hör att sagorummet dekoreras enligt temat och att personalen klär ut sig enligt temat ifråga. Sagoveckorna har varit mycket omtyckta och oftast har alla sagoveckor också varit fullbokade, dvs. ca 6–7 grupper/dag med max. 25–30 barn/grupp har biblioteket kunnat ta emot.

En stor del av servicen som riktar sig till daghem och förskolor sker via bokbussen, eftersom Borgå stad sträcker sig långt ut på landsbygden och i skärgården. Daghem som besöker bokbussen har under många års tid kunnat beställa färdiga bokkorgar med bokbussen en gång i månaden till sina grupper. Efterfrågan på denna arbetsdryga serviceform har bara ökat med åren. Bokbussen besöker alla daghem i staden som har längre än ca 1,5 km till huvudbiblioteket eller något närbibliotek.

Daghemsföreståndare i de kommunala daghemmen i Borgå intervjuades för att få svar på hur samverkan med biblioteket har upplevts med syfte att stöda och främja barns lärande och hur samarbetet skulle kunna utvecklas. 74 % av daghemsföreståndarna deltog i undersökningen och dessa representerade 75 % av stadens daghem inklusive förskolor. Alla daghemsföreståndare som deltog i undersökningen uppgav att deras daghem och förskolor använder bibliotekets tjänster aktivt. Användningen bestod allra främst av att låna material från något av bibliotekets verksamhetsställen, men även bl.a. temasagoveckor och utställningar lockade daghemsgrupper till biblioteket.

Biblioteket upplevdes stöda barns lärande främst genom det materialutbud som biblioteket erbjuder och av allt material som biblioteket erbjuder, var det främst böckernas betydelse som lyftes fram. Pedagogerna uppfattade att bibliotekets boksamlingar kan stöda barns lärande via den högläsning av böckerna som sker i daghem och förskolor. Högläsningen ansågs stöda främst barnens språkutveckling och läsinlärning. Också böckernas innehållsmässiga funktion lyftes fram. Olika temainnehåll i böcker kan enligt pedagogerna stöda barns lärande och daghemmens pedagogiska målsättninar på flera sätt, bl.a. i pedagogernas planeringsarbete, i behandlingen av svåra och känsliga ämnen tillsammans med barnen och genom att utveckla barns fantasi och nyfikenhet. Biblioteket som fysisk plats och dess utlåningsverksamhet ansågs stöda barns lärande på olika sätt. Genom biblioteksbesök kan barnen få en upplevelse av att vara en kund som tas på allvar och lära sig känna till bibliotekets funktion. Biblioteksbesöket skapar även möjlighet att träna beteende på allmänna platser.

Utvecklingsmöjligheter och -visioner

Daghemsföreståndarna uppgav att daghemmen och förskolorna har varit mycket nöjda med de tjänster Borgå stadsbibliotek har erbjudit. Servicevillighet, yrkeskunnighet och vänligt bemötande var det som flera daghemsföreståndare lyfte fram. Förutom enstaka förbättrings- och utvecklingsförslag som berörde bl.a. bokbussens tidtabell, bibliotekets öppettider, materialsamlingen och lånetider, framkom det önskemål som utgjorde två större helheter. Den ena utvecklingsaspekten var en effektivering av informationsförmedlingen och den andra var en önskan om att biblioteket skulle ordna verksamhet i daghem och förskolor som befinner sig på långt avstånd från biblioteket. Det föreslogs bl.a. att biblioteket skulle skicka ut informationsbrev regelbundet till daghemmen om nytt och aktuellt på biblioteket och att sagostunder eller annan verksamhet skulle ordnas i daghemmen. I intervjuerna med daghemsföreståndarna föreslogs också olika verksamhetsformer som biblioteket skulle kunna tänka sig att erbjuda i framtiden och föreståndarna fick avgöra om de tror att de skulle ha nytta av och om de skulle använda sådana verksamhetsformer. Av de olika förslagen var det färdiga temabokkassar och temaboklistor som väckte så gott som allas intresse.

Mediefostran, det mycket aktuella samtalsämnet i biblioteksvärlden, diskuterades också med daghemsföreståndarna. Det visade sig att pedagogerna hade sinsemellan olika uppfattningar om vad termen innebär och hur mediefostran ska beaktas inom småbarnsfostran. Det framkom även åsikter om att mediefostran inte överhuvudtaget hör till daghems- och förskolevärlden, även om en del pedagoger var intresserade av att samarbeta kring mediefostran med biblioteket. De allra flesta daghemsföreståndare förhöll sig positivt till tanken om att det skulle utarbetas en samarbetsplan mellan Borgå stadsbibliotek och daghemmen och förskolorna i staden, även om det i ”Borgå stads plan för småbarnsfostran” redan finns nämnt målsättningar för samarbetet med biblioteket.

Summa summarum kan sägas att för daghems- och förskolevärlden verkar bibliotekets traditionella tjänster fortfarande vara ändamålsenliga och boken tycks vara det viktigaste mediet. Men det intressanta var också att upptäcka att kunskapen om mediefostran och hur detta ska beaktas med barn under skolåldern var relativt svag inom daghems- och förskolevärlden. Detta kunde tänkas erbjuda biblioteket en ny nisch att erövra och göra sig själv till en viktig samarbetspart för förskolor och kanske även för de mindre barnen i daghem.

I Borgå har de första små stegen för att utveckla samarbetet utgående från avhandlingen varit två informations- och diskussionstillfällen för stadens daghem och förskolor på biblioteket om pro gradu-avhandlingen (på finska och svenska). De första temabokkassarna om olika känslor är nu inom de närmaste veckorna klara att lånas ut till daghem och förskolor. Dessutom har det varit glädjande att märka att vissa daghem har börjat besöka bokbussen tillsammans med barnen, istället för att bara hämta en färdigt ihopplockad bokkorg.

Hela avhandlingen kan för tillfället läsas på adressen: goo.gl/MfYXUK

Ellen Strömberg

The happiest place on earth

Ett av mina första minnen är från ett bibliotek. Jag är kanske tre och sitter bredvid en låda med bilderböcker och bläddrar i en bok av Camilla Mickwitz. Någonstans där, kanske tack vare Camilla Mickwitz, såddes fröet som skulle gro och bli min kärlekshistoria med bibliotek.

När jag lärde mig läsa öppnades tusen nya världar för mig och bibban hade alla de här världarna uppradade i sina hyllor, bara att plocka ner och förlora sig själv i. Eller ännu bättre - låna hem. Alldeles gratis! Jag drömde om att gömma mig i bibban vid stängningsdags och sedan få vara ensam mellan bokhyllorna hela natten. Ligga på golvet med bokhögar runt mig, bläddra i alla böcker jag inte hann med under ett vanligt besök och bara få känna att jag rår om alla böcker alldeles, alldeles ensam. Inte för att jag hade något emot de andra besökarna eller bibbatanterna, men jag ville vara ensam med vad jag ansåg vara det bästa som fanns på jorden: ett hus fyllt med böcker.

Min pappa var snäll nog att köra mig till huvudbiblioteket ett par gånger i månaden när jag var liten och satt tålmodigt och läste jakttidningar medan jag plockade på mig så många böcker jag kunde bära. Däremellan besökte jag lågstadiets bibliotek som hade öppet varje onsdag. Därifrån släpade jag hem så mycket Wahlströms röda ryggar som rymdes i min skolväska och läste dem på väg hem från skolan. Min fammo vägde min skolväska en gång efter en av mina onsdagssessioner i biblioteket. Jag minns inte siffran på vågen men jag minns fammos bekymrade ansiktsuttryck. Hon var oroad att min växande rygg skulle bli sned av alla böcker jag kånkade hem. Jag lovade att börja låna lite mindre böcker men bröt mitt löfte nästa onsdag.

Bibbatanten kunde mitt fyrsiffriga lånenummer utantill – det här var före elektroniska låneregister. Ibland hade hon till och med lagt undan nya röda ryggar åt mig, före nån annan fick läsa dem. Det var lyx i sin renaste form, eftersom nya Tvillingarnaböcker var värda mer än alla Hanson-bröders autografer tillsammans. Jag var VIP på Risö lågstadiums skolbibliotek, vill jag inbilla mig i alla fall.

I högstadiet skulle vi ha två veckors prao. Jag valde att vara ena veckan på biblioteket i Jakobstad. Det är ännu, mer än tio år senare, en av de veckor i mitt liv som jag tänker tillbaka på som lyckligast. Jag njöt av varje stund, förutom när jag fick som uppgift att riva sönder böcker som blivit avskrivna. Det gjorde ont att liksom *söndra* böcker men det lindrades något av att min handledare sa att jag fick ta om jag hittade nån bok jag ville ha. Jag minns halvtimmen innan de öppnade, när bibbatanterna gick upp på övervåningen och drack kaffe och jag var ensam på nedre våningen. Jag gick längs med hyllorna och strök med fingret längs bokryggarna och bara njöt. Min barndomsdröm om att härska i ett bibliotek hade gått i uppfyllelse. Om så bara för en halvtimme.

Man kunde ju fundera varför jag inte blev bibbatant själv och levde lycklig i alla mina arbetsdagar. Och det är fortfarande plan B, om det här skrivandet jag låtsas hålla på med inte blir till nåt. Jag tror jag skulle vara väldigt tillfreds med livet om jag vore bibliotekarie, dessutom vet jag ingen mer sympatisk yrkeskår. Men. Jag vill behålla den känslan jag alltid får när jag besöker bibban, att det är en nästan magisk plats, en vardagslyx att njuta av i måttliga (nåja) mängder. Jag vill inte att bibban ska bli min arbetsplats, ett ställe jag släpar mig till varje morgon. Bibliotek för mig är som Disneyland för andra tänker jag. ”The happiest place on earth”. Och det är alltid roligare att besöka Disneyland än att jobba där.

”… det är alltid roligare att besöka Disneyland än att jobba där”

Eva Höglund och Gunilla Jansson

Seminariet Vilda idéer gav nytta och nöje

Nätverket Oppiva kirjasto arrangerade ett tvåspråkigt seminarium ”Villisti ideoimaan – käyttäjät mukaan suunnitteluun/Vilda idéer – utveckla biblioteket tillsammans med användarna” 21.11.2013 i Åbo stadsbibliotek. Programmet bestod av såväl presentationer av olika sätt att involvera kunderna i utvecklingen av biblioteksverksamheten som inlägg av företrädare för företagsvärlden. Eftermiddagen var vikt för grupparbeten.

”Även konceptet med tvåspråkighet ansågs intressant och välfungerande. Som ett exempel kan nämnas en finskspråkig deltagare som utbrast att hon inte varit medveten om att hon förstår svenska så bra!”

Huvudtalare på seminariet var professor Alf Rehn, Åbo Akademi, som inledde seminariet med ett inspirerande anförande om betydelsen av att låta farliga idéer födas och förverkligas. Rehn gav många exempel från företagsvärlden och avslutade med att varna oss seminariedeltagare för att tro att vi efter ett lyckat seminarium bevisat hur kreativa och innovativa vi är, tvärtom borde vi ta ytterligare ett steg framåt och ut ur vår bekvämlighetszon för att få verkliga förändringar till stånd.

Hur man aktiverar kunderna

Tomi Lohikoski, VD för Muminvärlden gav en inblick i hur man utvecklar Muminvärlden med hjälp av kundrespons. För en temapark som Muminvärlden är det viktigt att vara lyhörd, både vad gäller förändringar i stora världen och kundernas behov och önskemål. Av stor vikt är även en viss balansgång mellan de akuta och de mindre akuta förändringsbehoven och att i detta sammanhang kunna göra de rätta besluten för verksamheten som helhet, påpekade Lohikoski i sitt anförande ”Kuuntele asiakasta, tee itse ratkaisu”.

Efter de inledande, intressanta anförandena följde presentationer av kundaktiverande metoder från tre olika bibliotek: Åbo yrkeshögskolas bibliotek, Åbo stadsbibliotek och Åbo Akademis bibliotek.

Informatiker Tuulikki Halttunen från Åbo yrkeshögskolas bibliotek berättade om deras projekt att förnya läsesals- och grupparbetsutrymmet vid högskolan. Projektet genomfördes som ett samarbete med studerande och slutresultatet var ett välfungerande, tyst utrymme, ”Hiljainen tila”, som motsvarade studerandes behov och som nu är välbesökt.

Inkeri Näätsaari, direktör för bibliotekstjänster vid Åbo stadsbibliotek, redogjorde för bibliotekets projekt ”Käytsä täällä usein”. Projektet genomfördes 2012 och bestod av olika typer av undersökningar kring kundrespons. En av undersökningarna (”Ala laputtaa”) gick ut på att kunderna fick klistra upp post-it lappar i olika färger på relevanta ställen i biblioteket. Gröna lappar betydde positiv respons, organgefärgade betydde negativ respons och gula betydde neutrala kommentarer. På lapparna fick man skriva egna erfarenheter eller ge förbättringsförslag. Projektet uppskattades av både kunder och bibliotekets personal och fick mycket uppmärksamhet i media samt gav biblioteket värdefull information om kundernas behov och önskemål.

Bibliotekarie Eva Höglund presenterade fokusgruppmetoden som man använt vid Åbo Akademis bibliotek. Under åren 2011 – 2013 har biblioteket utfört tre fokusgruppundersökningar med olika målgrupper. Höglund redogjorde för de fördelar man haft av själva fokusgruppmetoden i att få värdefull information av användarna och avslutade med att ge exempel på konkreta åtgärder som biblioteket redan kunnat vidta i syfte att bättre svara på användarnas behov.

Inspiration för framtiden

På eftermiddagen aktiverades seminariedeltagarna med hjälp av arbete i arbetsgrupper. Alla som anmält sig till eftermiddagens program hade möjlighet att delta i de tre arbetsgrupper som erbjöds: ”Eläytymismenetelmällä asiakastuntemusta”, ”Tilasuunnittelua legoilla leikkien” och ”Fokusgrupper”.

Paula Saunamäki från Seinäjoki yrkeshögskola beskrev ”inlevelsemetoden”. Metoden går ut på att deltagarna skriver ner fortsättningen på en berättelse som man skrivit i förväg. Saunamäki hade två olika berättelser med små variationer och deltagarna fyllde i fortsättningen på endera berättelsen. Metoden är snabbt genomförd, men tar rätt lång tid att analysera. Planering med hjälp av legoklossar introducerades av

▲ Planering med hjälp av Lego

Päivi Ylitalo-Kallio från yrkeshögskolan Metropolia. Det är en lekfull metod, som säkert kan frigöra kreativa idéer när man vill planera utrymmen; man får tänka högt och jobba konkret. Eva Höglund lät grupperna öva på metoden Fokusgrupper, som också verkar vara en god idé; vi fick pröva på att diskutera bibliotekariens arbete och ämnet ledde till en livlig diskussion.

Nätverket Oppiva kirjasto

Seminariet arrangerades av nätverket Oppiva kirjasto och i arbetet deltog Åbo stadsbibliotek, Åbo yrkeshögskolas bibliotek, Humak:s bibliotek, Yrkeshögskolan Novias bibliotek, Åbo Akademis bibliotek, Laureas och Metropolias bibliotek. I arbetet involverades även studerande från ämnet Informationsvetenskap vid Åbo Akademi och från Åbo yrkeshögskola, som fick räkna arbetet till godo inom ramen för sina studier.

Samarbetet kring planerandet av seminariet var intressant och givande. Från en smått trög start tog aktiviteterna fart hösten 2013 och alla deltog med information, kontakter, marknadsföring och praktiskt arbete. Finansiering erhölls från Egentliga Finlands Närings-, trafik- och miljöcentral. En av delarrangörerna uttryckte samarbetet mycket träffande: ”Arbetsfördelningen gick smidigt. En kom ihåg en sak, en annan kommenterade en annan sak, och av allt detta skapades en kontrollerad helhet. Som helhet var gruppen skicklig, i samarbetet mer än summan av delarna.” Vi biblioteksanställda som deltog i arbetsgruppen kände att vi fick nya värdefulla kontakter, inspirerande idéer och lärorika möten.

Seminariet var välbesökt och samlade biblioteksanställda från både regionen och från övriga Finland. Seminariet uppskattades av deltagarna och framförallt det mångsidiga innehållet fick beröm. Även konceptet med tvåspråkighet ansågs intressant och välfungerande. Som ett exempel kan nämnas en finskspråkig deltagare som utbrast att hon inte varit medveten om att hon förstår svenska så bra!

Nätverket Oppiva kirjasto kom i gång våren 2011 och är öppet för alla bibliotekarier och informatiker som intresserar sig för användarcentrerade metoder i utvecklingen av arbetssätten. Initiativet kom från yrkeshögskolan Laurea. Målet är att förstå kunderna så att man kan åstadkomma service och produkter som verkligen motsvarar användarnas behov och önskemål. Verksamheten kännetecknas av observation, lyhördhet och delaktighet. Användarnas åsikter och erfarenheter är viktiga när det gäller att utvärdera synpunkter och erfarenheter när ny service tas i bruk eller när man utvecklar sin service. Till arbetet hör att identifiera utvecklingsbehov, att skapa verktyg för olika praktiska tillämpningar, att analysera data och utvärdera tillämpning och genomslagskraft. Målet för verksamheten är att stöda utveckling av bibliotekstjänster och att dela erfarenheter av olika metoder, samt att delta i och påverka verksamheten i nationella och internationella nätverk. Man siktar på Learning Café-träffar, en metodbank, en verksamhetshandbok och projektsamarbete. Nätverket har fått understöd från Suomen Kirjastosäätiö. Läs mera om nätverket på webbsidan: http://goo.gl/ii8Apm.

Nätverket har tidigare arrangerat två verkstäder: ”Käyttäjät kehittämään! Osallistava suunnittelu kirjastossa -työpaja” i Dickursby 2011 och ”Tuttavasta kumppani! Käyttäjien kanssa kehittämään osa 2” i Tammerfors 2012.

Missa inte chansen att delta i nätverkets nästa seminarium! Tema och ort är inte ännu fastslagna men gå med i planeringen och delta ifall nätverket planerar nästa seminarium i din region!

SYLVIA STRENGELL

Isabel Johansson

På utbyte i Kajsahuset

Rådet för Finlands universitetsbibliotek har år 2013 startat ett projekt där man önskat att universitetsbiblioteksspersonal ska göra utbyte mellan biblioteken och på detta sätt skapa bättre nätverk, dela goda arbetssätt och utveckla sin yrkesskicklighet. (goo.gl/EG7Aaa).

När jag fick höra om projektet kom jag att tänka på Helsingfors universitets bibliotek som hösten 2012 flyttat till Kajsahuset i centrum av Helsingfors. Universitetsbiblioteket har slagit ihop tio olika verksamhetspunkter och flyttat in i ett nytt hus där man nu försöker skapa en ny arbetsgemenskap och fungerande rutiner för personalen.

Innan man kan åka på utbyte måste man komma överens med sin förman om utbyte och sedan själv kontakta det bibliotek man vill åka till för att se om de har möjlighet att ta emot och komma överens med dem om en tidpunkt. Mina önskemål inför utbytet var att jag skulle få bekanta mig med lånedisken och framför allt med deras förvärvs- och tidskriftsrutiner. Jag hann även med ett besök på Soc & kom samt Minerva.

Resan startade måndagen den 20.1.2014 klockan sex på morgonen från Vasa och halv tio var jag i Helsingfors. Jag hade fått lov att vara tre nätter i Helsingfors vilket gjorde att det blev fyra arbetsdagar. Övernattade gjorde jag på hotell Cumulus som nästan ligger dörr i dörr med Kajsahuset. Jag har tidigare besökt Kajsahuset eftersom jag suttit med i olika arbetsgrupper för universitetsbiblioteken och även en del av personalen var bekant för mig från tidigare. Huset som inrymmer biblioteket har sex våningar som är öppna för kunderna. Den stora ingången finns från Fabiansgatan och då kommer du in på våning tre där utlåningen och kursböckerna finns. På våning två finns statistik och samlingen med Nordamerikanska studier. På våning fyra finns juridik och samhällsvetenskaper, våning 5 språk och konstforskning, våning 6 Asien- och Afrikastudier, filosofi och teologi. På sjunde våningen finns de senaste vetenskapliga tidskrifterna men även en stor del av personalens arbetsrum. Det finns även arbetsrum på de olika våningarna vilket gör att personalen mellan de olika avdelningarna lätt isoleras från varandra.

I aulan möttes jag av Anneli Partanen som hade ordnat mitt program. De tre första dagarna var jag i kundbetjäningen vid utlåningsdisken och efter det hade jag en dag på förvärvsavdelningen. Att det blev tre dagar vid lånedisken och en på förvärvsavdelningen berodde på att personalen hade utvecklingssamtal samt en hel del möten som upptog deras arbetstid under den tid som jag hälsade på.

Helsingfors universitetsbibliotek består av flera enheter där den största enheten är huvudbiblioteket på Kajsaniemigatan. Därför kallas även byggnaden för Kajsahuset. Minerva är näststörst och där finns ett lärcenter samt de beteendevetenskapliga samlingarna. I Gumtäkt finns ett bibliotek för matematik och naturvetenskap och i Mejlans finns Terkko med hälsovetenskaplig och medicinsk litteratur. Den sista enheten är campusbiblioteket i Vik som har samlingar inom bio- och miljövetenskap. Det intressanta i Kajsahuset är att det finns två organisationer i huset. De är Campusbiblioteket som sköter om kundtjänsten och Centraliserade tjänster där anskaffning och metadatagruppen, nättjänster och förvaltningen ingår. Från centraliserade tjänsterna har man fått några personer till campusbiblioteket som även deltar i kundbetjäningen. De har tillfrågats om de är intresserade av att delta i kundbetjäningen och på vilket sätt de vill delta. De som deltar i kundbetjäningen har själva fått välja vad de vill göra och vissa har valt några timmar vid lånedisken och någon informationsdisk medan någon kan ha som uppgift att hjälpa kunder som ringer till biblioteket. Vid lånedisken finns det ingen telefon utan det är alltid någon ur personalen som har som uppgift att svara i telefon.

SYLVIA STRENGELL

▲ Läsplatser i flitig användning

Inom kundbetjäningen har man lyckats anställa 5 personer med 14 timmars arbetstid utöver de befattningarna som fanns från tidigare. Anställningen är tillsvidare och är främst tänkt för studerande som behöver lite extra pengar. Fördelen med detta är att de ingår i budgeten och därför kan personalen alltid räkna med att det finns lite extra personal som hjälper till vid kundbetjäningen och med att ställa böckerna i hyllorna. Inom kundbetjäningen har man två timmars pass vid disken och kvällstid tre timmar. De som inte dejourerar vid disken sköter istället om returneringsmaskinen som kräver ständig övervakning av minst en person. Vid returneringsmaskinen tar man även hand om reserverade böcker och ställer återlämnade böcker i hyllorna. På måndagen när jag kom dit hade de på morgonen plockat bort 190 reserverade böcker som ingen hämtat ut trots att kunderna för detta får en extra avgift som är 2 euro för en outtagen kursbok och 1 euro för övrigt material som sätts till deras låneuppgifter i registret. På måndagen hade även 7000 kunder rört sig i huset och det visar hur populärt stället är. Det stora kundantalet gör även att ordningsproblemen i huset ökar och på måndagen var polisen inkallad för att ta hand om en person som uppträdde störande.

> ”Frågan är också hur man kan lära kunderna att använda e-böcker istället för pappersböcker?”

Jag fick sitta bredvid vid lånedisken medan personalen betjänade. Märkte även att trots att bibliotekssystemet är bekant hade det tagit en tid innan jag hade kunnat svara på alla frågor, som var är kopieringsmaski-

nen, kan jag skriva ut några dokument, var är närmaste post osv. Det jag märkte var att även i Kajsahuset har man samma problem som vi har vid kundbetjäningen. Programmet vi använder är inte alltid så smidigt som man kunde önska, böckerna hittas inte alltid i hyllorna och kopieringsmaskinerna och skrivarna har en tendens att bråka. Även informationen mellan olika enheter inom biblioteket fungerade inte alltid och ställde till problem vid utlåningen.

På tisdagen fick jag först följa med hur tidningar tas emot och sorteras och senare på dagen bekanta mig med hur ankomstregistreringen av tidskrifter och fortlöpande prenumerationer sköts. Totalt sex personer registrerar och ställer i ordning tidskrifterna. När biblioteket byggdes köpte man tidskriftshyllor som lätt går att flytta, eftersom målet är att avsluta pappersprenumerationer och ha allt mera material på nätet. Redan nu står det framme skyltar med texten: ”Visste du att 80% av materialet finns elektroniskt?”

När jag såg på hur ankomstregistreringen gjordes insåg jag att vi i Tritonia har ett komplicerat system i databasen Voyager och det är svårt att få det att löpa smidigt. Trots att det finns färdigt gjorda mallar för registreringen måste de allt som oftast ändras manuellt för att det ska bli lättare att tolka på webben för kunden.

Eftermiddagen gick åt till att höra på hur materialet väljs till biblioteket och även de har kontakt med lärarna som ger inköpsförslag. Utöver det ska bibliotekarien välja litteratur inom det ämne som den har ansvar för till samlingen. Idag försöker man även här skaffa allt mer elektroniskt material istället för pappersböcker, vilket gör att mer och mer av arbetstiden går ut på att reda ut om boken ska köpas elektroniskt och i så fall varifrån den ska införskaffas. För att synliggöra litteraturen för låntagarna använder man sig av något som kallas BookNavigator där man försöker koda det elektroniska materialet enligt ämne och på detta sätt göra det lättare för kunderna att söka litteratur som intresserar dem.

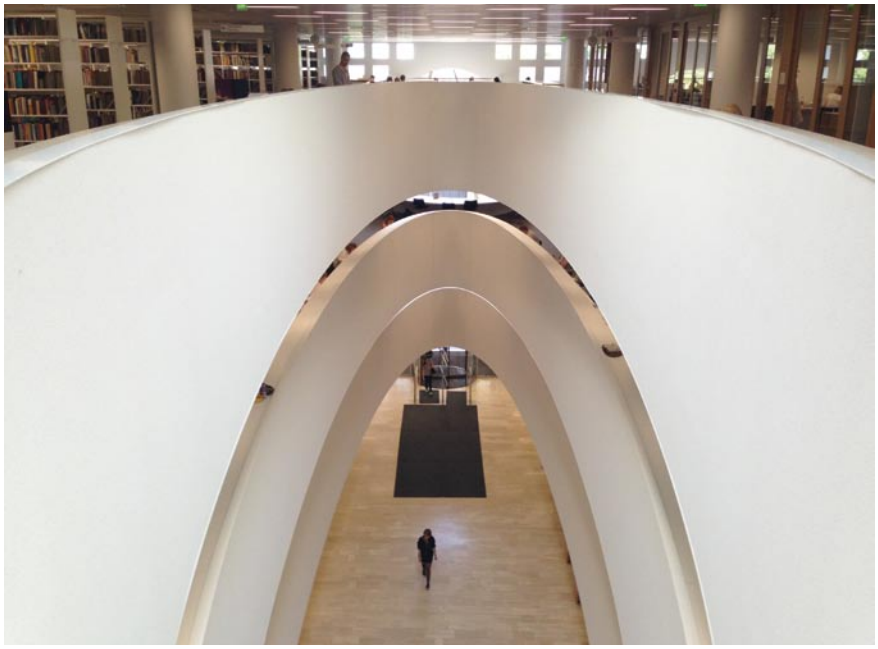

SYLVIA STRENGELL

▲ Öppet och ljust mellan våningarna

Onsdagen började med ett möte i HaMe (Hankinta ja metadata) -gruppen där jag hade blivit ombedd att presentera Tritonia. Eftersom jag känner mig lite osäker på att prata finska inför en grupp på 25 personer i femton minuter hade jag fått lov att prata svenska men texterna i min PowerPoint var på finska. Efter presentationen fick jag delta i svenska klubbens möte, något som ordnas mer eller mindre regelbundet och där idén är att alla ska prata svenska. Av hundra anställda är det 3 personer som har svenska som modersmål men till mötet kom även de som ville öva på sin svenska.

Dagen avslutades med ett besök på Soc & kom och Minerva. På Minerva-biblioteket blev det först en rundvandring och sedan fick jag diskutera förvärvs- och samlingspolitik med en del av personalen. På Minerva känner man en viss osäkerhet inför framtiden och för hur deras verksamhet ska utvecklas. Redan nu har man tagit av bibliotekets yta till undervisningsutrymmen och rädslan finns för att ännu mera utrymme kommer att försvinna. Satsningen på e-material är problematisk eftersom kunderna ännu vill ha pappersböcker framom e-böcker men det är bestämt att det ska ske en satsning på e-material. Frågan är också hur man kan lära kunderna att använda e-böcker istället för pappersböcker?

”Även för utomstående kunder blir det svårare att få tillgång till materialet när alltmer finns på nätet men här har man också fört diskussionen om vem biblioteket egentligen är till för. De studerande eller för Helsingforsborna.”

På torsdagen var det förvärvsavdelningens tur att presentera sig. Vi började med två timmars diskussion med Marjut och Jari där vi jämförde våra arbetsprocesser och sätt att arbeta. Inom förvärvet finns det personer som har till uppgift att bara katalogisera materialet och någon som endast anskaffar materialet. Även de som både anskaffar materialet och katalogiserar det finns. Bokbeställningarna sker genom EDI som flyttar beställningen från programmet till leverantören elektroniskt. Man har för varje leverantör skapat ett eget avtal och program för att kunna skicka informationen mellan sig.

Överbibliotekarie Kimmo Tuominens strategi är att alltmer övergå till e-material vilket ligger i tiden, men det betyder också att nya arbetsprocesser och tankesätt måste skapas. Även för utomstående kunder blir det svårare att få tillgång till materialet när alltmer finns på nätet men här har man också fört diskussionen om vem biblioteket egentligen är till för. För de studerande eller för Helsingforsborna.

Mina fyra dagar på Kajsahuset gick snabbt och det var med lite sorg i hjärtat som jag lämnade stället. Alla var vänliga där och jag kände att jag hade fått en fin kontakt med flera personer. Erfarenheten var mycket positiv och detta är något som jag verkligen kan rekommendera till andra som är intresserade av att pröva på utbyte.

Monica Borg-Sunabacka

Runebergsveckan ger INSPIRATION

KARIN LINDROOS

▲ Maria Turtschaninoff

▲ Terhi Piikkilä

▲ Marja-Leena Mäkelä

▲ Elspeth Randelin

Jakobstads egen kulturvecka, Runebergsveckan, firades för tjugofjärde gången och rubriken för årets program var ”Kärlek är… – Rakkautta on…”. Författargäster i samtal var Merete Mazzarella och Philip Teir, på finska Pauliina Rauhala och Paula Havaste. Förutom de gäster veckans arbetsgrupp hade bjudit in, bidrog även andra arrangörer inom musikens och konstens område till det digra programmet.

Runebergsveckan bjöd också på läsinspiration för en ung publik med författaren Maria Turtschaninoff, konstnären Gunnevi Törnroth, bokpratarna Terhi Piikkilä, Marja-Leena Mäkelä och skolbibliotekarie Elspeth Randelin.

Idrott och läsning

I Sverige lyfter man fram jämförelser med idrottsvärlden och det faktum som alla vet, att resultat kräver insatser. Inom idrotten är träning en självklar sak och det är också den fritidsaktivitet för barn som majoriteten av föräldrar engagerar sig i. Stöd hemifrån har stor betydelse för barnens utveckling och det gäller på alla områden. På höstens årskonferens talade läsambassadör Johan Unenge om det och under Runebergsveckan tog både Turtschaninoff och Randelin upp jämförelsen mellan idrott å ena sidan och skrivande och läsning å den andra. Ett annat faktum, som man även uppmärksammat på regeringsnivå i Sverige, är att barn överlag läser och rör sig allt mindre.

Skrivtips av fantasyförfattare

Maria Turtschaninoff förlitar sig på berättandet, både i skrift och muntligt. Hennes böcker kräver läsvana, i synnerhet böckerna Underfors och Anaché är omfångsrika. Hon fångade elevernas uppmärksamhet utan större åthävor när hon berättade för åk 8 om sitt författarskap. Fantasy-boomen må ha falnat, men genren bjuder på många olika stilarter. ”Underfors” har en spännande koppling till nordisk folktro och berättelsen om Anaché, som hör till ett nomadfolk, är inspirerad av forna tiders indianfolk. Det handlar om starka flickor som går sina egna vägar.

Att Maria medverkat som dragare av skrivarkurser märktes i hennes betoning av skrivandets glädje och våndor. Första texten är enligt henne i regel dålig, men en dålig text kan alltid bli bättre bara den bearbetas och ibland omarbetas helt och hållet. Maria tog upp skolans uppsatsskrivande som ett exempel på ett dåligt koncept. Man får aldrig chansen att diskutera sin text eller göra förbättringar utan uppsatsen kommer i retur med bockar i rött. Skrivande kräver också övning. Ingen kan tänka sig att vinna en idrottstävling utan att ha tränat. Det gäller också för den som skriver och i synnerhet för den som vill ge ut en bok. Ha alltid en liten anteckningsbok till hands, uppmanade Maria, skriv ner det ni hör, infall, idéer i stunden, utan krav på fina formuleringar. Finliret blir aktuellt i ett senare skede framför datorn.

Läskondition

Elspeth Randelin mötte elever i åk 4 och 5. Hon tog tag i det hon kallade läskondition. För att bli en god läsare måste man helt enkelt läsa, och läsa. När hon bad eleverna värdera sig själva som läsare på en skala från ett till fem blev resultatet det väntade, flest

flickor uppgav fyra medan pojkarna var i majoritet på siffran två. Det fnissades i klassen. Det tog Elspeth fasta på och frågade pojkarna vad de trodde det berodde på att mönstret oftast ser ut så, att läsning anses vara en ”flicksak”. Svaret blev att det är ”tööögot”, tråkigt att läsa. Elspeth fortsatte med att reda ut vad det innebär i förlängningen när läsförståelsen är svag. Hon gjorde en överenskommelse med eleverna om att de i fortsättningen lovade att läsa minst en kvart om dagen och hon varvade sina förmaningar med flera inspirerande boktips. Läraren lovade i sin tur att fortsätta med högläsning i klassen.

Tyvärr blev Elspeth helt utan röst den dag hon skulle hålla fortbildning för stadens lärare och vi fick lov att avboka i sista stund men hoppas förstås att det blir ett andra tillfälle!

Sagor i bilder

För de yngsta eleverna berättade konstnären och tidigare teckningsläraren Gunnevi Törnroth gamla sagor hon själv illustrerat. Bilderna visades med overheadprojektor och hon kompletterade dem efterhand som berättelsen framskred. Sagan om den bortskämda Magnhild hörde Gunnevi själv som barn. Magnhild, som inte förstod att uppskatta de gåvor hon fick utan alltid önskade sig flera och finare saker, hamnade hos trollen och miste sin människoglans. Vägen tillbaka var lång och mödosam, allt arbete hon tidigare föraktat skulle utföras noggrant och ordentligt, sensmoralen var kristallklar. Gunnevi avslutade med att teckna det eleverna önskade, resultatet blev bland annat en robot, en drake, en baby och det väckte förtjusning.

Bokprat

För de finska eleverna lånade vi Terhi Piikkilä från Vasa, pedagogisk informatiker vid stadsbiblioteket. Till hennes jobb hör att bokprata och hon tillbringade en dag i det finska högstadiet. Hennes presentation började från de klassiska kärleksromanerna och slutade med nyaste nytt. Kärlek tolkades brett, dystopierna rymdes med och av de nyare författarna tog hon bland annat fram: Becca Fitzpatrick, Lauren Oliver, Jennifer E. Smith, John Greene. Ett flickgäng i klassen var mycket engagerat och visade högljutt sitt intresse då de kände igen flera av böckerna, samtidigt som de fick nya titlar att bita i. Terhi brinner för läsandet och har ett mjukt och behagligt sätt att bokprata.

Lågstadiets åk 5 och 6 fick besök av Marja-Leena Mäkelä, tidigare bibliotekarie i Seinäjoki som bland annat har skrivit boken ”Kirjavinkkarikirja”. Idag är hon pensionär men har fortsatt som freelance. Under

▲ Gunnevi Törnroth

två dagar besökte hon alla finska lågstadier och bokpratade. Mellan bokpraten läste hon dikter och engagerade eleverna i lekfulla övningar. De fick bidra med diktrader som kom till i stunden och som de själva fick läsa upp där de stod i en rad framför sina klasskamrater. En ny dikt var född.

Glädjande många elever fick möta bokpratare under Runebergsveckan. Bokprat öga mot öga ger alltid inspiration, men hur långt räcker det? Borde vi som jobbar inom läsfrämjandet liksom Elspeth ge oss i närkamp med den allmänt rådande attityden att pojkar inte vill läsa och visa på konsekvenserna av ett sådant slentrianmässigt tänkande? Det är allvarligt på många plan då läsförståelsen minskar!

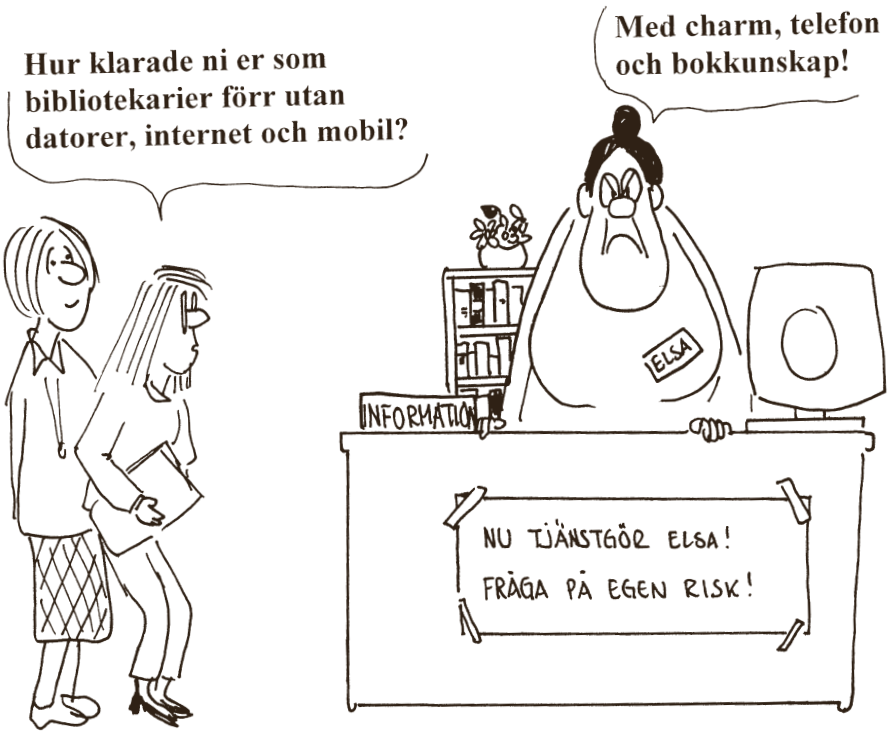

NYINVIGNING av Ekenäs bibliotek

Lisa Nylund

Ekenäs bibliotek invigdes 22.1.2014 efter en grundrenovering som pågått i ett drygt år. Biblioteket grundades 1862 och det nuvarande bibliotekshuset byggdes 1977 och invigdes året därefter. Arkitekt då var Olof Hansson, renoveringen har planerats av Apsis, huvudplanerare Per Silén.

Den främsta orsaken till renoveringen var dålig inomhusluft och ventilation, huset var kallt på vintern och hett på sommaren. Nu har ventilationen förnyats till ventilation med värmeåtervinning och svag kyleffekt och fönstren har bytts ut mot fönster med värmereflekterande hinna.

– Det fanns vissa problem med fastigheten som var i akut behov av åtgärder: takfönstren läckte in, vilket skapade fuktproblem och inomhusluften var konstaterat dålig. Inredning och ytor var även väldigt slitna och behövde förnyas. Beslutet om att bevilja staden ett statsunderstöd på 50 % av totalkostnaderna 2,2 milj. gjordes våren 2012 och det var avgörande för att staden skulle påbörja projektet, säger biblioteksschef Heidi Enberg.

Ny fräsch inredning

Den mest synliga förändringen är inredningen, som förnyades i samma veva. De gamla hyllorna hade blivit slitna och ostadiga och i synnerhet stolarna var i dåligt skick. De nya hyllorna från estniska Ergonomic är lägre än de gamla vilket lyfter fram den vackra takkonstruktionen. Eftersom hyllorna blivit flera finns det ändå rum för lika många böcker, om inte fler. Alla fristående hyllor är på hjul och kan vid behov flyttas åt sidan vid tillställningar. Inredningsarkitekt är Milla Björk-Vartiainen.

Några mellanväggar har slagits ut mellan musikavdelningen och det som tidigare var hembygdssamling, referensavdelning och studierum. I det nya, öppna utrymmet är musik och skönlitteratur samlade. Hembygdssamlingen är inhyst i ett tidigare arbetsrum tillsammans med en liten del av referensmaterialet, resten har antingen magasinerats eller gått till utlåning.

På barnavdelningen ger de lägre hyllorna bättre översikt och ungdomsavdelningen har flyttats längst bort, där ungdomarna också tidigare helst höll till. Den största förbättringen har småbarnen fått, de har nu en egen hörna med bilderböcker både i tråg och på hyllor, bord i rätt höjd, sittdynor och leksaker. Också sagorummet fick ny inredning i form av magnetiska sittdynor på en vägg och en stor fågel av konstnären Maria Sundell i taket.

Från augusti 2012 till november 2013 var biblioteket tillfälligt inhyst i det gamla lärarinneseminariet en bit utanför centrum. De tillfälliga utrymmena fungerade förhållandevis bra, men hela bokbeståndet rymdes inte med, så äldre litteratur och specialsamlingar har varit nerpackade i källaren under renoveringen. Också själva renoveringen bjöd på utmaningar.

Utmaningar med projektet

– Ur min synvinkel som bibliotekspersonal och -utbildad var den största utmaningen att förstå sig på det byggnadstekniska förverkligandet och att få en helhetsbild över projektet.

Då jag upptäckte något som var fel eller ville ändra på något visste jag inte alltid vem jag skulle vända mig till och vem som skulle åtgärda problemet.

Det mesta gick som det skulle men några brister har vi ännu, T.ex. är elarbetena fortfarande på hälft, 80 st spottar saknas och dörrklockan vid ingången för varutransporter är ur bruk. Vi väntar på att det ska åtgärdas, men kan inte göra annat åt saken än regelbundet påminna stadens interna service (som sköter fastigheterna) om det.

I aulan fick garderoben vika undan för en stor soffgrupp, som blivit populär bland besökare. Över lag har biblioteket fått många fler och bekvämare sittplatser som inbjuder till lässtunder och umgänge. Tanken är att göra biblioteket mer till ett ställe att vistas på och mindre en "utlåningsstation". Syftet verkar ha uppnåtts, de flesta dagar är det liv och rörelse i biblioteket.

För personalens del är den största förbättringen nya, ergonomiska kontorsmöbler och en höj- och sänkbar lånedisk. De har fått hjälp av en expert på ergonomi och lärt sig hur möblerna ska ställas in. Numera står de oftast vid lånedisken, men det finns också möjlighet att sätta sig om man blir trött i fötterna på långa kvällspass. Enligt Enberg är den viktigaste förbättringen inomhusluften, ergonomin samt den trivsamma och funktionella inredningen. Dessutom gjordes en grundlig genomgång av samlingarna i samband med flyttningarna, så nu känns beståndet nytt och fräscht.

Bibliotekshuset har också fått ett par nya hyresgäster, kulturbyrån och ett café som i skrivandes stund ännu inte slagit upp dörrarna. Att ha kulturbyrån i samma hus leder förhoppningsvis till tätare samarbete och mer evenemang i huset.

Framtiden då?

– Verksamheten har kört igång bra i det nyrenoverade biblioteket, besöken och lånen har ökat rejält. Men p.g.a. stadens dåliga ekonomi tvingas biblioteket delta i spartalkot genom minskad personalresurs. Detta leder till försämrad service i längden.

Bildningsväsendet i Raseborg har inte fått tillstånd att återbesätta två tjänster som blir lediga i vår efter pensioneringar. För Ekenäs del leder det till att biblioteket går miste om en funktionär, öppethållningen stramas åt och när arbetsuppgifterna omfördelas blir det mindre tid över till att fundera på program. Förhoppningsvis kommer även ljusare tider och fram till dess kan man glädja sig åt att låntagarna verkar nöjda med sitt nya bibliotek.

YVONNE HENRIKSSON

▲ Den förnyade barnavdelningen har mer plats både för böckerna och för barnen

Här får konstnärer måla på väggarna

Leena Rehnström
Söderkulla bibliotek

Väggmålningarna i trapphuset är kännetecknande för Söderkulla bibliotek i Sibbo. Det hänger samman med bibliotekets specialområde: tecknade serier.

Biblioteket har satsat på tecknade serier sedan flytten år 2009. Vi har placerat serierna i aulan utanför själva biblioteket. Där ordnar vi även 2–3 serieutställningar om året, med originalteckningar av inhemska serietecknare.

Redan i ett tidigt skede kom kulturdirektör **Anne Laitinen** på idén att varje utställare skulle lämna efter sig ett mera bestående minne, en väggmålning. Biblioteket ligger på andra våningen i ett stort affärshus, så det fanns ett trapphus som hade rikligt med kala, vita väggar.

Sagt och gjort. Den första serietecknaren var **Sebastian Nyberg,** som ställde ut sina alster våren 2010 och således gjorde även den första väggmålningen. Efter honom har **Emmi Valve, Filippa Hella, Kaisa Leka, Kari Sihvonen, Elina Ovaskainen, Ninni Aalto** och **Maria Björklund** ställt ut sina teckningar på biblioteket. För tillfället kan man beundra Borgåbon **Robert Ottossons** serier och skämtteckningar i vår aula. **Bo Haglund** är den enda konstnären som har gjort en väggmålning utan att ha en utställning. Förutom serietecknarna har konstnären **Matleena Saarninki** gjort en väggmålning vid ingången till biblioteket. Bilden föreställer Sibbo biblioteks maskotfigur, Samuel.

Kulturtjänsterna i Sibbo administrerar utställningsverksamheten. Kulturproducent **Katja Sågbom** sköter kontakterna till konstnärerna och de praktiska arrangemangen kring utställningar, men vi tipsar alla henne om lämpliga konstnärer.

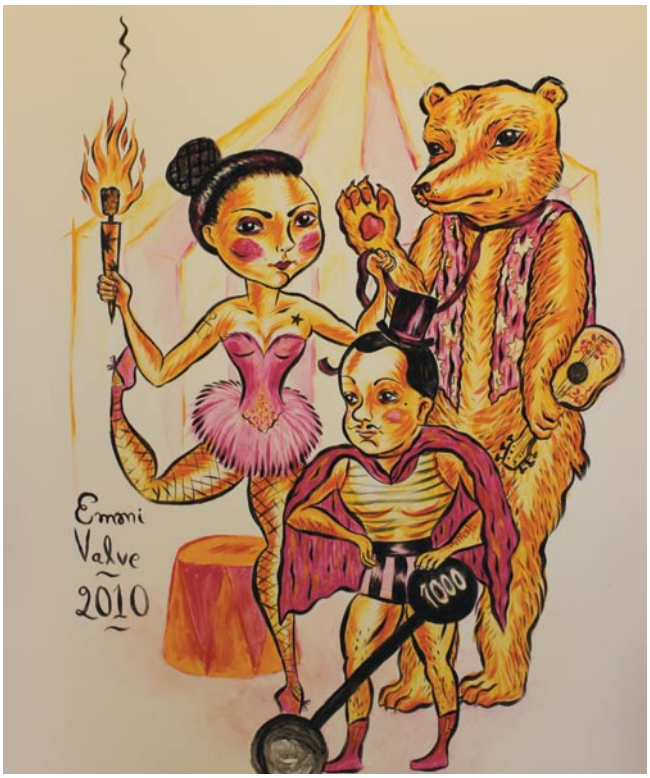

◀ **Emmi Valve**

▼ **Elina Ovaskainen, Kari Sihvonen och Bo Haglund**

▼ **Sebastian Nyberg och Robert Ottosson**

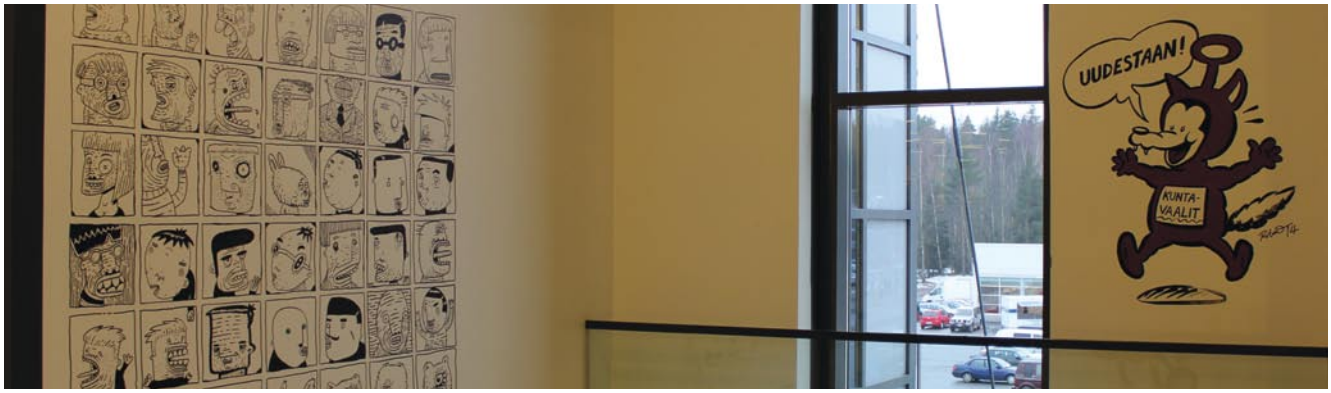

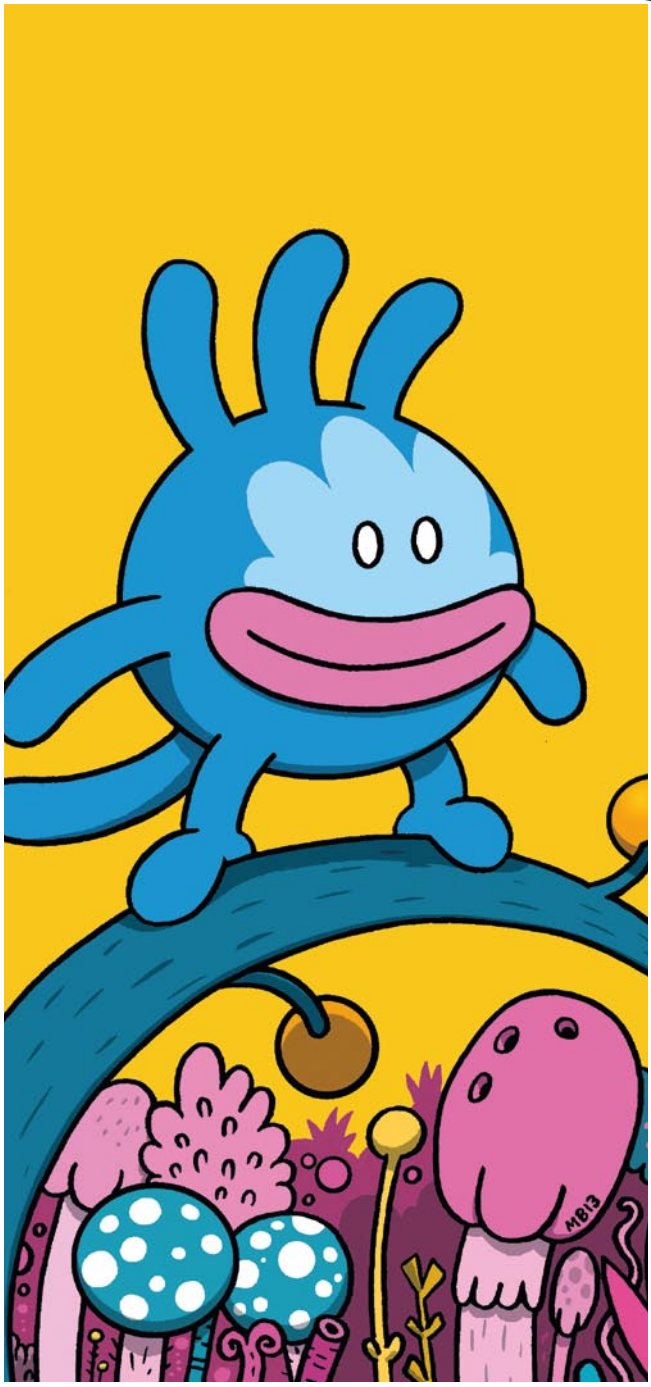

▲ Pärm till seriealbumet Madonreikä
◀ **Maria Björklund**
◀ Utställning Planeeta Z

Biblioteken behöver färg

Melina Aremaa

Maria Björklund, bosatt i Helsingfors, är serietecknare, animatör och illustratör. Hennes tecknade serier har publicerats sen början av 1990-talet i ett stort antal tidningar, såväl i Finland som utomlands. Björklunds nyaste seriealbum är den pinfärska ”Madonreikä” (= maskhål) som publicerades av Like (2014). ”Madonreikä” är den andra boken om den mystiska planeten Z. Den första boken ”Planeetta Z” utkom år 2012 (Like). Serierna om planeten Z är ordlösa och kan därför läsas på vilket språk som helst. Björklund säger att serien är lite som tv-programmet Den vida naturen, även om organismerna och naturfenomenen ibland är ganska olika de på vår hemplanet. Serien kan beskrivas vara både gullig och söt men samtidigt också hemlighetsfull och grym. Serien har inga egentliga huvudpersoner, även om vissa varelser förekommer upprepade gånger i berättelserna.

Björklund har också deltagit i en stor mängd utställningar runt omkring världen med teckande serier, animationer och andra verk. Från 7.11.2013 till 30.1.2014 var hennes utställning med serier från första Planeetta Z-albumet framsatt i Söderkulla bibliotek i Sibbo. I samband med utställningen blev Björklund erbjuden möjligheten att måla en hel vägg vid ingången till biblioteket med anknytning till hennes serie. Motsvarande fina konstverk skulle säkerligen vara välkomna på ett och annat grått bibliotek i vårt land!

STARKA BIBLIOTEK, starka samhällen

Sinikka Sipilä
IFLAs ordförande
FSBFs 75-års jubileumskonferens
Fakta – Fiktion – Framtid
14.11.2013 Jakobstad

”Vi skiljer oss från de flesta andra utvecklade västländer i och med den sena tidpunkten, det snabba förloppet och intensiteten i övergången till att bli en industristat i det tjugoförsta århundradet.”

Introduktion

Ärade gäster, kära kollegor, mina damer och herrar!

Först vill jag tacka Finlands svenska biblioteksförening för er vänliga inbjudan att delta i er 75-års jubileumskonferens Fakta – Fiktion – Framtid och tala inför er idag. Det är en ära för mig att dela podiet med så många framstående talare – och jag är glad att få dela med mig av mitt eget tema som IFLAs ordförande ”Starka bibliotek, starka samhällen”.

Å IFLAs vägnar och i min egenskap av IFLAs ordförande har jag den stora äran och det stora nöjet att gratulera Finlands svenska biblioteksförening med anledning av 75-årsjubileet. Detta är en stor bedrift!

Jag vill också passa på tillfället att tacka Finlands svenska biblioteksförening, deras medlemmar och även hela det finlandssvenska biblioteksamfundet i Finland för ert stöd för mitt ordförandeskap i IFLA. Det är väldigt viktig för mig att kollegorna i Finland fullt ut stöder mitt arbete i IFLA för bibliotekens bästa, för biblioteksproffsen och för biblioteksanvändarna över hela världen. Tack så mycket!

I mer än 85 år har IFLA varit det ledande internationella samfund som representerar bibliotekens, informationstjänsters och dess användares intressen. Förbundet är en oberoende, icke-statlig, icke-vinstdrivande organisation. Vår styrka kommer från våra 1 400 medlemmar som representerar nästan 150 länder. Vårt administrativa kontor finns i Haag i Nederländerna.

IFLAs mål är att befrämja hög kvalitet när det gäller tillhandahållande och leverans av biblioteks- och informationstjänster, att uppmuntra till en bred förståelse av det värde de representerar för de samhällen de betjänar, och att mitt tema stöder och främjar IFLAs strategiska plan för 2010-2015, dess strategiska riktning och nyckelinitiativ. Det baserar sig på tidigare ordförandens teman. IFLAs Trendrapport som nyligen lanserades kommer också att vara ett viktigt verktyg, i och med att den innehåller detaljerade alternativ när det gäller bibliotekens möjlighet att positionera sig själva internationellt inom ramen för den digitala informationsmiljö som håller på att växa fram.

Ordförandens tema: Starka bibliotek, starka samhällen

Temat för den här konferensen Bibliotek och deltagande ligger nära det tema jag som ordförande för IFLA vill dela med mig av till er idag.

Jag har varit aktiv inom IFLA sedan 2003 och började min tvåårsperiod som ordförande för IFLA i augusti i Singapore under IFLAs World Library and Information Congress. Fram tills nu har jag besökt ett flertal länder som representant för IFLA och berättat om mitt IFLA-tema. Det har fått ett gott mottagande överallt på grund av att det lämpar sig för både i-länder och utvecklingsländer.

Varje ordförande väljer ett tema som bäst motsvarar hans eller hennes värderingar och mål för ordförandeperioden. Det centrala budskapet hos mitt tema **Starka bibliotek, starka samhällen** är följande: biblioteken utövar en avgörande inverkan på samhällen och deras utveckling genom att främja lika möjligheter till och samma tillgång till livslångt lärande och utbildning, forskning och innovation, kultur och rekreation för alla. Genom att göra detta bidrar biblioteken till att bygga starkare samhällen.

Temats bakgrund

Jag valde detta tema delvis för att det har sitt ursprung i våra egna erfarenheter här i Finland som kan anses vara ett aktivt och starkt biblioteksland. Men det har inte alltid varit så.

Som vi alla vet har vårt land utvecklats från att vara ett fattigt agrarsamhälle till en modern, kunskapsbaserad ekonomi på en väldigt kort tid – under de senaste 50, 60 åren ungefär, i praktiken under en livstid.

Vi skiljer oss från de flesta andra utvecklade västländer i och med den sena tidpunkten, det snabba förloppet och intensiteten i övergången till att bli en industristat i det tjugoförsta århundradet.

Även om Finland blev självständigt 1917 var det inte förrän efter andra världskriget som utvecklingstakten började gå snabbare. Efter det har regeringen arbetat för att skapa ett effektivt utbildningssystem och fri tillgång till information tack vare ett omfattande biblioteksnätverk som en del av välfärdsstatspolitiken. Bibliotekslagen från år 1961 försnabbade bibliotekens utveckling i vårt land.

I enlighet med vår grundlag är fri tillgång till information en grundrättighet för alla medborgare. Biblioteken har setts som oerhört viktiga aktörer när det gäller att främja tillgången till information och de är inkluderade i regeringsprogrammet som är det viktigaste politiska ramverket för åtgärder och offentlig politik i Finland.

Jag tror att det tack vare det slaget av upplyst regeringspolitik och tack vare att biblioteken är så fast rotade i vårt samhälle sedan över 150 år, som ungefär 80 % av finländarna är regelbundna biblioteksbesökare. Böcker, läsande och bibliotek är högt värderade i Finland.

Både de allmänna biblioteken och de vetenskapliga biblioteken är öppna för alla och avgiftsfria. I en nationell biblioteksenkät som gjordes 2010 uppgav över 70 % av de 13 000 personer som svarade att biblioteken har förbättrat deras livskvalitet.

”Där förstod jag vad kunskapens makt betyder för människor i exil, långt borta från hemlandet.”

Mitt tema har också sin bakgrund i de erfarenheter jag gjorde när jag arbetade i biblioteket i ett utbildningscenter för sydafrikanska flyktingar i Tanzania i Östafrika, kallat SOMAFCO (Solomon Mahlangu Freedom College). Finlands svenska biblioteksförening var med i projektet under åren 1993-2000 och har stött sydafrikaners biblioteksstudier vid universitetet i Western Cape.

Där förstod jag vad kunskapens makt betyder för människor i exil, långt borta från hemlandet. Biblioteket var centrets hjärta. Det stödde studenter i alla åldrar i deras skolarbete. Det försåg flyktingcentret med litteratur, tidningar, filmer, musik och kulturevenemang för att lindra flyktingarnas hemlängtan och för att förbereda dem för repatrieringen när den tiden småningom var inne.

Jag såg också den kunskapstörst som fanns hos tanzanierna som bodde runtomkring SOMAFCO när de stod och köade på morgnarna utanför regionbiblioteket i Morogoro och intog platserna för att läsa tidningar och böcker och studenter som drog nytta av lugnet och tystnaden i biblioteket för att göra sina läxor.

För några veckor sedan hade jag möjligheten att på nytt besöka regionbiblioteket i Morogoro och bekanta mig med hur Finlands biblioteksförenings projekt Bibliotek och utveckling hade förverkligats där. Genom den här korta videon får ni en bild av hur Edward, en gatubibliotekarie som deltagit i projektet, lär medborgare om informationsteknologi och gör sitt bibliotek känt.

IFLA, Bibliotek och Utveckling

Oavsett om vi kommer från en så kallad utvecklad, utvecklande eller övergångsekonomi är en sak mycket tydlig. Ju bättre biblioteken fungerar desto bättre kan de stödja sina användare och främja den socio-ekonomiska och demokratiska utvecklingen så att det gynnar alla sektorerna i samhället.

Precis som de flesta andra offentliga institutioner är biblioteken ändå inte immuna mot bakslag – som främst har sitt ursprung i den globala ekonomiska lågkonjunkturen. Bibliotekens finansiering skärs ned runt om i världen, något som naturligtvis påverkar deras verksamhet och utveckling på flera olika sätt. Vi vet att även i Finland just nu står merparten av kommunerna inför ekonomiska svårigheter på grund av förminskade skatteintäkter och ökade kostnader.

Detta betyder nog inte att bibliotekens kärnfunktioner – tillgången till, organiseringen och förmedlingen av information av **god kvalitet** skulle ha försvunnit, i själva verket är de viktigare än någonsin i dagens digitala värld.

Som en av mina kollegor[1] i IFLA nyligen konstaterade, ”De allmänna biblioteken erbjuder expertis. Engagerad personal ger råd, som kan göra en skillnad mellan att användarna enkelt kommer åt informationen och att de faktiskt kan använda den. De allmänna biblioteken kan erbjuda något för alla i samhället - barn och ungdomar, kvinnor och flickor, de utsatta och marginaliserade, entreprenörer och etablerade företagare, uppfinnare eller hälso-och sjukvårdspersonal ”. Detta gäller även för akademiska bibliotek som betjänar lärare, forskare och studerande.

På samma sätt som biblioteken kan erbjuda avgörande stöd åt individer, så kan de också bli centrum för stöd och utveckling i samhället på lokal nivå.

IFLA arbetar aktivt med bibliotek, utvecklingsfrågor och projekt för att uppnå detta, vilket jag hade i åtanke när jag planerade temat för mitt ordförandeskap. Vi har nyligen öppnat en ny webbplats **”IFLA, Bibliotek och utveckling”** med resurser kring den roll som biblioteken spelar i stödjandet av utvecklingen. Webbplatsen belyser också det jobb som IFLA själv gör för att främja utvecklingen genom biblioteken.

Effektiv och ändamålsenlig ekonomisk utveckling i det tjugoförsta århundradet kräver per definition tillgång till information för alla samhällsgrupper över en nästan oändlig rad av ämnen: från hur man hittar ett jobb till hur man kanske startar ett företag, eller hur man ska tillhandahålla information om studiemöjligheter. Vi tror att biblioteken kan främja tillväxt genom att hjälpa människor att få den information de behöver för att förbättra sina ekonomiska möjligheter och arbetsfärdigheter eller stödja sitt samhälle, för att nämna några fördelar som biblioteken kan bidra med.

På detta sätt kan biblioteken hjälpa regeringar nå sina egna utvecklingsmål genom att säkra tillgången till internet och online- och printade informationsresurser för alla medborgare.

Men nyckeln finns här. Beslutsfattare, finansiärer och utvecklingsorgan måste börja titta på möjligheterna för bibliotek som partners i utvecklingsarbetet. Omvänt gäller att biblioteken själva måste göra mer för att uppmärksamma de tjänster de erbjuder och den roll de kan spela – och spelar – inom det ekonomiska och sociala livet i det samhälle de betjänar.

Vi kan ta det för givet att biblioteken **kan** och **måste** spela en viktig roll i den socio-ekonomiska utvecklingen genom att erbjuda tillgång till väsentlig information – information som kommer att hjälpa individer och samhällen att fatta informerade beslut när de strävar efter att nå sina ekonomiska, sociala, hälsorelaterade och utbildningsmål. Detta främjar dessutom deras personliga utveckling och hjälper dem att bli aktiva deltagare i den demokratiska processen i sina egna länder.

Ramarna för starka bibliotek

Min uppfattning är att för att bli starka måste biblioteken fungera inom ramen för det rättsliga regelverket. Med detta menar jag att regeringarna måste erkänna att fri tillgång till information och yttrandefrihet skall fastställas konstitutionellt, och genom lagstiftning som grundläggande medborgerliga rättigheter. I själva verket måste biblioteksslagstiftningen starkt stödja utvecklingen av omfattande biblioteks-och informationstjänster.

Därför är den nationella bibliotekspolitiken och de strategiska dokument som beskriver denna väg avgörande. Dessutom är nationella rekommendationer eller standarder väsentliga när det gäller att främja enhetligheten i leveransen av tjänster. Att detta har uppnåtts i Finland har förstärkt bibliotekens status i landet.

Med ett sådant erkännande och politiskt stöd från regeringen kan biblioteken legitimt begära hållbar finansiering för de viktigaste tjänster som de tillhandahåller för sin omgivning. Det gäller inte bara en förbätt-

”Ur mitt perspektiv sett måste användarna se biblioteken som välkomnande, trygga ställen…”

rad fysisk infrastruktur och samlingar, utan också tillgång till biblioteksutbildning för att utbilda mer professionell personal.

Hur definierar man ett starkt bibliotek?

Så hur definierar vi starka bibliotek? Deras styrka kanske definieras av deras uppdrag. Professor R. David Lankes, från Syracuse University, USA, har föreslagit att kärnuppdraget för både allmänna och andra slags bibliotek är att skapa en nation av välinformerade och aktiva medborgare och att bibliotekens uppgift är att fylla behoven hos medlemmarna i samhället – inte bara att lagra material.[2]

Ur mitt perspektiv sett måste användarna se biblioteken som välkomnande, trygga ställen för att biblioteken skulle kunna utföra uppdraget. De måste ha tillräckligt med utrymmen och adekvata kataloger, kompetent och hjälpsam personal, tillgång till aktuella resurser som dessutom är relevanta för användarna, även digitalt innehåll.

Naturligtvis kan allt detta inte vara på enskilda biblioteks och bibliotekariers ansvar. De måste stödjas av lokala och nationella biblioteksföreningar med stöd av IFLA på internationell nivå. Men det handlar inte bara om föreningar utan vi måste alla agera som förespråkare och talesmän för alla bibliotek. Vi måste göra beslutsfattare, politiker och andra intressenter medvetna om inte bara fördelarna med bibliotek i samhället, utan också om bibliotekens behov om vi vill att biblioteken skall kunna fullgöra sina uppdrag, främja samhällsutvecklingen och deltagandet i samhället.

Det finns färska exempel på detta i Finland eftersom både den Finska biblioteksföreningen och Finlands svenska biblioteksförening förra veckan har skickat ut en vädjan till politiker och beslutsfattare om bevarandet av det öronmärkta statsunderstödet för biblioteksanläggningsprojekt och anskaffning av bokbussar. Under dagens svåra ekonomiska omständigheter är det svårt att övertyga beslutsfattarna om vikten av bibliotekslokaler och tjänster av god kvalitet, men det enda alternativet är att fortsätta diskussionen.

Det skulle bland annat vara lämpligt att påpeka för beslutsfattare, och kanske särskilt för politiker, att den ekonomiska avkastningen för investeringar i biblioteksväsendet är utmärkt. Undersökningar har genomgående visat att för varje euro som spenderas på biblioteken återförs ca 4 euro till den ekonomiska nyttan i de samhällen de betjänar.

Det är endast genom en sådan opinionsbildning biblioteken kan hoppas att säkra en tillräcklig finansiering även under tuffa ekonomiska tider.

Hur ser ett starkt samhälle ut?

Så, om det här är hur starka bibliotek ser ut, vad är då profilen hos ett starkt samhälle? Det är självklart att starka samhällen består av välinformerade medborgare som aktivt deltar i samhällslivet.

Starka samhällen är öppna, fria och jämlika. I starka samhällen har medborgarna möjligheter att använda all sin kunskap, sin kapacitet och sina färdigheter för att gynna sina egna och sina familjers liv, den omgivning de lever i och därmed hela det stora samhället. Och det här är centralt för all socio-ekonomisk utveckling.

Genom en rad olika strategier och tjänster hjälper även IFLA, för sin del, att bygga upp den strategiska kapaciteten hos dess medlemmar för att stärka bibliotekens och biblioteksföreningarnas roll i kunskapssamhället världen runt. I detta avseende vill jag hänvisa till IFLAs Trendrapport som jag nämnde tidigare och som officiellt lanserades i Singapore i augusti och nu finns tillgänglig på IFLAs hemsida.

Rapporten handlar inte bara om hur biblioteken kommer att se ut om tio års tid, utan framför allt hur samhället skulle kunna se ut och hur biblioteken kan bäst anpassa sig för att tjäna samhällets behov.

IFLAs Trendrapport presenterar detaljerade alternativ för bibliotek världen runt för att hjälpa dem att positionera sig internationellt i den framväxande digitala informationsmiljön, och för att ge råd om de beräknade sociala, kulturella, ekonomiska och rättsliga konsekvenserna av dessa aktiviteter. Rapporten är en användbar resurs inte bara för bibliotekarier i alla typer av bibliotek, men också för beslutsfattare och allmänheten. Den beskriver bibliotekens avgörande roll i den digitala tidsåldern för alla intressenter.

Eftersom tekniken förändras så snabbt blir en slutrapport naturligtvis aldrig klar utan rapporten är snarast ett pågående arbete. Den kommer att förbli ett levande dokument som utvecklas med tiden med en överblick som är tillgänglig på nätet. Rapporten ger möjligheter till diskussion och debatt under de närmaste åren, för att hjälpa vår bransch att skapa sig en plats i informationssamhället och samhället i stort.

Jag föreslår att ni alla tar en titt på rapporten och ger feedback till föreningen om hur ni ser att trenderna kommer att påverka era bibliotek och era arbeten. Feedbacken kan skickas till IFLA som samlar kommentarer från hela världen.

Konklusion

Jag vill avsluta med en konklusion.

Jag är mycket glad över att ha fått denna möjlighet att dela mina tankar om **starka bibliotek och starka samhällen** med er idag. Det är klart att man inte kan ha det ena utan det andra. Som ni alla vet är det som verkligen räknas hur de rättsliga och politiska ramarna fungerar i praktiken i de enskilda biblioteken.

Jag vill än en gång gratulera Finlands svenska biblioteksförening på sitt 75-årsjubileum och önskar föreningen framgång under de kommande 75 åren.

Jag avslutar med ett citat från 150 år tillbaka av den amerikanska sociala reformatorn Ward Beecher som sade: *”Biblioteken är inte en lyx, de är en av livets nödvändigheter”*. Sannare ord har aldrig talats, och jag tror de har mer relevans idag än någonsin tidigare, särskilt i samband med Starka bibliotek, starka samhällen.

Tack ska ni ha.

Noter

1. Stuart Hamilton, Guardian Professional, Tuesday 12 March 2013.
2. R. David Lankes, Expect More, Demanding Better Libraries For Today’s Complex World, pages 20 and 29

En bok för Umeå

Idén om En bok – en plats sprider sig som en löpeld över världen, och går ut på att alla invånare på samma plats läser samma bok samtidigt. Läsrörelsen kommer från USA och finns nu även i bland annat Stockholm, Gävle och Piteå. Sedan 2012 finns den även i Umeåregionen. Varje år utgår vi från en ny bok, som väljs gemensamt. Böckerna ska utspela sig någonstans i Umeåregionen, eftersom projektet också vill stärka den lokala litteraturens status.

2014 förvandlas Umeåregionen till en stor bokcirkel kring Lars Widdings bok Pigan och härligheten. Det kommer att finnas möjlighet att mötas kring boken på olika sätt och på olika ställen i kommunerna under hela året. Det blir bokcirklar, föreläsningar, utställningar, musik, vandringar och annat med boken som utgångspunkt. Tanken är att göra litteraturen tillgänglig även utanför de mer traditionella platserna såsom till exempel bibliotek eller bokhandel.

Umeåregionen läser har initierats av Grubbebiblioteket och ABF Umeåregionen och genomförs i samarbete med folkbiblioteken i Umeåregionen, Västerbottens museum, Forskningsarkivet, Umeå universitet, Kulturföreningen Pilgatan, Din bok, Akademibokhandeln Åkerbloms, Littfest, Länsbiblioteket i Västerbotten, Västerbottens- Kuriren, Umeå 2014 med flera.

Förhoppningen är att Umeåregionen läser sprids som ringar på vattnet och involverar många – genom studieförbund, skolor, arbetsplatser, bokcirklar, bloggar och, inte minst, personliga samtal läsare emellan.

www.minabibliotek.se/umearegionenlaser
www.facebook.com/umearegionenlaser

HEDERSMEDLEM 2013

På jubileumskonferensen i Jakobstad 2013 utnämndes Kerstin Sevón till hedersmedlem med följande motivering:

Styrelsen föreslår att Kerstin Sevón kallas till föreningens hedersmedlem. Sevón fungerade som föreningens ordförande under åren 1988–1991, men hennes engagemang för föreningen sträcker sig över flera decennier. Styrelsen önskar speciellt betona de insatser Sevón gjort när det gäller de *Etiska principerna för biblioteksarbetet.* På Sevóns initiativ inledde FSBF tillsammans med övriga biblioteksföreningar redan på 1980-talet arbetet med att formulera etiska principer. Detta initiativ kom mycket tidigt, med tanke på att den internationella biblioteksorganisationen IFLA först år 2012 antagit motsvarande principer. Under ledning av Sevón arbetade en arbetsgrupp fram Etiska principer för biblioteksarbetet som kunde publiceras 1989. Sevón var ännu tjugo år senare aktivt med i arbetet, genom att hon representerade FSBF i den arbetsgrupp som 2008 inledde arbetet med att förnya de etiska principerna. År 2011 färdigställdes de uppdaterade principerna.

Eftersom Kerstin Sevón inte själv hade möjlighet att närvara vill hon i Bibban uttrycka sitt tack för utnämningen:

Tack!

I branscher, som utvecklas i snabb takt, tenderar det historiska minnet att bli kort. Bland annat därför överraskades jag fullständigt av att mitt arbete inom föreningen uppmärksammades, och dessutom på ett så fint sätt. Ett erkännande från kolleger är oerhört värdefullt!

Eftersom jag inte hade möjlighet att närvara vid själva årsmötet i Jakobstad i november vill jag nu i efterskott varmt tacka styrelsen, som gjorde förslaget, och årsmötet som beviljade hedersmedlemskapet! Samtidigt sänder jag tacksamma tankar till alla jag fått jobba tillsammans med i olika styrelse- och andra uppdrag, inklusive arbetet med de yrkesetiska frågorna. Resultaten bygger alltid på kollektiva insatser.

Jag önskar alla er som nu är aktiva inom föreningen framgång och glädje i ert arbete!

Kerstin Sevón

Makeover biblioteket

Susanne Ahlroth
Skribenten arbetar vid Regionförvaltningsverket som överinspektör med de allmänna biblioteken som specialområde
(susanne.ahlroth@avi.fi)

”Bort med mellanväggar och stora betjäningsdiskar, förse hyllor med hjul och sänk höjden på bokhyllorna så att ljuset får komma in.”

På tv visas många program som handlar om hur man kan ge bostäder en ansiktslyftning för att sälja dem till ett högre pris eller överraska en intet ont anande innehavare. Makeover har blivit populärt och på något sätt kommer jag också att tänka på det när jag läser Milla Rusanens utvärdering av bibliotekslokaler, *Tilat syyniin.*

Rapporten baserar sig på en systematisk genomgång av nästan 70 bibliotek i östra Finland. Utgående från Undervisnings- och kulturministeriets kvalitetsrekommendation och en del andra dokument utvärderar Milla Rusanen, femte årets arkitektstuderande, lokalerna och ger idéer för att utveckla dem. Hennes slutsats är att det i regel finns tillräckligt med utrymme enligt rekommendationen (100 m²/1 000 invånare), problemet är snarast skicket och utnyttjandegraden. Flera av hennes förslag går ut på att omforma utrymmet och förnya möblemanget – inte att bygga nya bibliotekslokaler.

Biblioteken i östra Finland är knappast annorlunda än på andra håll i landet och när jag bläddrar i rapporten och ser bilderna verkar biblioteken väldigt bekanta, även om jag aldrig varit i dem. Eftersom en stor del av biblioteken i landet har byggts under samma årtionden, påminner de också om varandra. Samma möblemang, hyllor, stolar, bord. Och trots att bibliotekens verksamhetsförutsättningar har förändrats, ser de fortfarande i stort sett likadana ut. Ändå räknar man med att bibliotekslokaler behöver förnyas med ungefär 20 års mellanrum och inventarier och datateknisk utrustning vart femte år.

Rusanen fäster vikt vid flexibilitet och tillgänglighet. Hennes budskap är att planera lokalerna så att de går lätt att ändra efter behov. Bort med mellanväggar och stora betjäningsdiskar, förse hyllor med hjul och sänk höjden på bokhyllorna så att ljuset får komma in. Möblerna behöver inte vara likadana i hela biblioteket (eller hela landet!) och när de är lätta att flytta, är det också lätt att arrangera olika slags program var som helst i biblioteket. Genom att ändra på rum som inte längre har någon funktion, såsom referens och bokmagasin, kan man få fram flexiblare arbets- och läsplatser och kanske flytta bokhyllor och så skapa ett större avstånd mellan dem. Och göra det lättare att röra sig även för dem som använder rullstol eller rullator eller skuffar barnvagn. För att svänga en rullstol behövs 1,5 m i omkrets, det är inte på alla bibliotek man kan göra det.

Milla Rusanen har utvärderat hur väl biblioteken uppnår målen för tillgänglighet, så som de formulerats i rapporten *Esteetön kirjasto.* Förutom trängseln finns det problem med ingångarna. Kombinationen av trappa och ramp fungerar dåligt och ledstänger saknas ofta. Trösklarna är för höga (borde vara under 2 cm) och automatdörrar saknas. Parkeringsplatserna, och speciellt INVA-platserna, är dåligt utmärkta. Däremot fanns toaletter enligt INVA-mått i nästan alla bibliotek och hissar i bibliotek som består av flera våningar.

Det förekom också andra problem med ingångarna, som delvis har med tillgängligheten att göra. Enligt kvalitetsrekommendationen ska biblioteket vara lätt att urskilja i omgivningen och skyltningen fungera. Så är det oftast inte. Jag måste erkänna att jag själv flera gånger haft svårigheter att hitta bibliotek jag ska besöka, och när jag väl hittat, har jag inte hittat ingången. Ändå torde jag inte ha sämre orienteringsförmåga än människor i allmänhet. Därför tänker jag att ett enkelt sätt att börja makeovern är att, i stället för att använda personalingången, närma sig biblioteket som en kund för första gången. Hur hittar man till biblioteket? Och vilket är intrycket man får när man öppnar dörren?

Milla Rusanens rapport Tilat syyniin: Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon kirjastojen tilojen arviointihanke (2013) och Undervisnings- och kulturministeriets rapport Esteetön kirjasto (2006) kan laddas ner som pdf på nätet.

Årets biblioteksgärning

Vi efterlyser årets biblioteksgärning!

Skicka ditt förslag till FSBF:s vice ordförande Lisbet Muurinen (lisbet.muurinen@vantaa.fi) med motivering senast fredag 15.8.2014.

Årets biblioteksgärning PÅ NÄTET

Finlands svenska biblioteksförenings IT-utskott efterlyser nomineringar till årets biblioteksgärning på nätet. Känner du till något finländskt bibliotek som har en speciellt bra svensk- eller tvåspråkig tjänst på nätet? Det kan vara t. ex. en webbsida, Facebook-sida, blogg, osv. Eller har du stött på någon annan inhemsk tjänst på nätet som stöder bibliotekens verksamhet? Du kan nominera vilken som helst nättjänst bara den har anknytning till bibliotek och har svenskspråkigt innehåll.

Skicka ditt förslag till annamaria.malm@biblioteken.fi senast den 31.5. IT-utskottet utser en vinnare bland de nominerade förslagen. Priset delas ut i höst på föreningens årskonferens.

RÄTT TILL BIBLIOTEK

I enlighet med de kulturella grundrättigheterna i Finlands grundlag och FN:s människorättsdeklaration, tror vi att biblioteket utgör en väsentlig del av det demokratiska samhället. Varje dag används bibliotek av miljontals barn, studenter och vuxna i hela världen för att lära, utvecklas och uppnå sina drömmar. Biblioteksanvändare kan förutom böcker, datorer och andra kunskapskällor dra nytta av bibliotekspersonalens yrkeskunskap och handledning, som vidgar sinnet och öppnar upp nya världar. Vi anser att vi har rätt till allmänna och vetenskapliga bibliotek samt skol- och specialbibliotek av bästa kvalitet.

BIBLIOTEKEN GER INDIVIDEN MÖJLIGHETER. När människor utvecklar sina förmågor för att lyckas i sina studier, söka arbete, göra upp en karriärplan, få barn eller planera inför pensioneringen, vänder de sig till biblioteket för att få råd och anvisningar. De använder sig av datorer och andra kunskapsresurser, som hjälper dem att få ett bättre liv.

BIBLIOTEKET STÖDER UTVECKLINGEN AV LÄSKUNSKAPEN OCH DET LIVSLÅNGA LÄRANDET. Många barn och vuxna stärker sina läskunskaper i bibliotekens bokcirklar, på sagostunder och andra tillställningar och projekt. Andra kommer till biblioteket för att lära sig söka information och använda sig av tekniken som erbjuds. De kunskaperna behövs för att kunna besvara frågor, hitta nya intressanta fakta och för att dela tankar med andra människor.

BIBLIOTEKET STÄRKER FAMILJERNA. Familjerna hittar i biblioteken tilltalande, välkomnande utrymmen och rikliga kunskapsreserver, som hjälper dem att lära, växa och leka tillsammans.

BIBLIOTEKEN FRÄMJAR JÄMLIKHET. Biblioteken betjänar alla människor, oberoende av deras ålder, utbildnings- och inkomstnivå, etniska bakgrund eller personliga förmågor. Många människor har i biblioteken tillgång till material och verktyg som de annars inte skulle ha råd med – de behöver dem för sin inlärning, sitt arbete och sin livskompetens.

BIBLIOTEKEN SKAPAR GEMENSKAP. Bibliotek är mötesplatser, såväl ansikte mot ansikte som på webben. De skapar möjlighet till diskussion, möjlighet att lära sig i samspel med andra och att hjälpa varandra. Biblioteken stöder seniorer, invandrare och andra användargrupper med specialbehov.

BIBLIOTEKEN STÖDER VÅR RÄTT TILL KUNSKAP. Vår yttrandefrihet och vår rätt att läsa och söka information ska inte tas för given. Biblioteken och bibliotekarierna försvarar yttrandefriheten, enligt Finlands grundlags tolfte paragraf.

BIBLIOTEKEN STÄRKER NATIONER. En sund ekonomi och en god förvaltning förutsätter läskunniga och medvetna medborgare. Alla bibliotek stöder dessa grundläggande rättigheter.

BIBLIOTEKEN FRÄMJAR FORSKNING OCH STUDIER. Kunskap föder kunskap. Oberoende om det handlar om en skoluppgift, att söka efter ett botemedel mot cancer, studier för en akademisk examen eller att utveckla en mer bränslesnål motor, behöver studenter och forskare i alla åldrar den information och sakkunskap som biblioteken och biblioteksbranschens yrkesmän erbjuder.

BIBLIOTEKEN HJÄLPER OSS ATT FÖRSTÅ VARANDRA BÄTTRE. Vid bibliotekens diskussionstillfällen kan man träffa människor från alla livsområden. Biblioteken erbjuder program, materialsamlingar och utrymmen för möten där vi kan dela med oss av våra erfarenheter och lära av våra olikheter.

BIBLIOTEKEN BEVARAR KULTURARVET. Det förgångna är nyckeln till vår framtid. Biblioteken samlar, digitaliserar och bevarar unika historiska originaldokument som hjälper oss att bättre förstå vårt förflutna, vår samtid och vår framtid.

Finlands svenska biblioteksförening – Finland's Swedish Library Association
Suomen kirjastoseura - Finlands biblioteksförening - Finnish Library Association
(With permission of ALA, American Library Association.
Declaration for the Right to Libraries http://www.ala.org/advocacy/declaration-right-libraries)

FEM HUVUDTRENDER SOM KOMMER ATT FÖRÄNDRA VÅR INFORMATIONSMILJÖ

TREND 1:

NY TEKNIK KOMMER ATT BÅDE VIDGA OCH BEGRÄNSA VEM SOM HAR TILLGÅNG TILL INFORMATION

Ett ständigt expanderande digitalt universum kommer att öka värdet på färdigheter i informationskunninghet såsom grundläggande läskunnighet och kompetens att hantera digitala verktyg. Människor som saknar de här färdigheterna kommer att hindras delta på allt fler områden. Det sätt på vilket nya nätbaserade affärsmodeller utformas kommer i hög grad att påverka vem som framgångsrikt kan äga, tjäna på, sprida eller ha tillgång till information i framtiden.

TREND 2:

NÄTBASERAD UTBILDNING KOMMER ATT BÅDE DEMO-KRATISERA OCH UNDER-GRÄVA GLOBALT LÄRANDE

Den snabba globala ökningen av nätbaserade utbildningsresurser kommer att göra möjligheterna till lärande långt fler, billigare och mer tillgängliga. Värdet på livslångt lärande kommer att öka, och icke-formellt och informellt lärande kommer att få ett större erkännande.

TREND 3:

GRÄNSERNA FÖR PERSONLIG INTEGRITET OCH DATASKYDD KOMMER ATT OMDEFINIERAS

De allt större datamängder som samlas hos myndigheter och företag kommer att utgöra underlag för avancerad kartläggning av enskilda personer, samtidigt som sofistikerade metoder för att avlyssna och filtrera kommunikationsdata kommer att göra det både billigare och lättare att spåra dessa personer. Det kan leda till allvarliga konsekvenser för den personliga integriteten och människors upplevda tillit i den uppkopplade världen.

TREND 4:

HYPERKOPPLADE SAMHÄLLEN KOMMER ATT LYSSNA PÅ OCH STÄRKA NYA RÖSTER OCH GRUPPER

I hyperkopplade samhällen ges fler möjligheter för gemensamt agerande – eftersom nya röster kan göra sig hörda och framväxten av enfrågerörelser gynnas på bekostnad av traditionella politiska partier. Myndighets-insatser för öppenhet och tillgång till uppgifter från den offentliga sektorn kommer att leda till större genom-skinlighet och samhällsservice med medborgaren i centrum.

TREND 5:

DEN GLOBALA INFORMATIONS-EKONOMIN KOMMER ATT FÖRÄNDRAS AV DEN NYA TEKNIKEN

Den snabba spridningen av hyperuppkopplade mobila enheter, nätverksanslutna sensorer i apparater och infrastruktur, 3D-skrivare och maskinöversättnings-program kommer att omvandla den globala informationsekonomin. Befintliga affärsmodeller inom en rad olika branscher kommer att genomgå kreativ förstörelse pådriven av nya uppfinningar som hjälper människor att förbli ekonomiskt aktiva längre fram i livet och från vilken plats som helst.

IFLA TREND REPORT

Avsändare
Finlands svenska biblioteksförening rf
Mikaela Byskata-Ahlskog
Riippavägen 60
68410 Nedervetil

M
Itella Oyj

ENACT IT!

EBLIDA

©: concept Gerald Leitner & design gruenberg4.at